

■ Av. Barış ERTEM* ■

İHTİYATİ TEDBİR KARARLARININ DENETİMİNE İLİŞKİN
ÖZELLİK ARZ EDEN BAZI HUSUSLARIN DEĞERLENDİRİLMESİEVALUATION OF SOME SPECIAL ISSUES RELATED TO THE
AUDITION OF PRECAUTIONARY INJUNCTION DECISIONS

ÖZET

Yerel mahkemece ihtiyati tedbir talebinin reddedilmesi üzerine kanun yoluna başvurulabilir. Bu halde istinaf mercii, koşulları varsa ihtiyati tedbir talebi hakkında bizzat kabul kararı verebilir. Bu karar verilirken karşı yan dinlenmemişse itiraz hakkı tanınmalıdır. İtiraz, her durumda kararı veren istinaf merciiine yapılmalıdır. İtiraz üzerine verilecek kararlar ise kesin olmalıdır.

İhtiyati tedbir talep etme ihtiyacı ilk derece yargılaması öncesinde veya esnasında ortaya çıkabileceği gibi kanun yolu aşamasında da ortaya çıkabilir. Bu nedenle şartları oluşmuşsa istinaf merciinden de tedbir talep edilebilir. İstinaf merciinin verdiği bu kararlara karşı pozitif hukukumuz açısından temyiz kanun yoluna başvurulması mümkün değildir. Ancak kanun koyucunun amacı gözetilerek bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceğini kabul etmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: İhtiyati Tedbir, İvedilik, İtiraz, İstinaf, Temyiz.

ABSTRACT

Upon the rejection of the request for interim injunction by the local court, a legal remedy may be applied. In this case, the appeal authority may decide to accept the request for interim injunction itself, if there are conditions. If the opposing party was not heard while making this decision, the right of objection should be recognized. In any case, the objection must be made to the appeal authority that made the decision. The decisions to be rendered upon appeal must be final.

The need to request an interim injunction may arise before or during the first instance proceedings, as well as at the legal remedy stage. Therefore, if the conditions are met, an injunction may also be requested from the appeal authority. In terms of our positive law, it is not possible to apply to the legal remedy of appeal against these decisions of the appeal authority. However, considering the purpose of the legislator, it should be accepted that the legal remedy of appeal can be applied against these decisions.

Keywords: Temporary injunction, Urgency, Appeal.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emekleri olan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES ve tez danışmanım Prof. Dr. Mine AKKAN'a sonsuz şükranlarımıla.

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 13.09.2023 Kabul Tarihi: 05.12.2023

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1263-6826>

Av. İzmir Barosu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programı
Öğrencisi, barisertem@yahoo.com.

I. GENEL OLARAK

Günümüzde mutad bir yargılamada, taraflar arasındaki uyuşmazlığın esasının çözümü için belirli bir zaman dilimine ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Fakat bazı durumlarda yargılama başlamadan önce veya yargılama esnasında ve hatta kanun yolu aşamasında ortaya öyle nedenler çıkar ki yargılamaya ilişkin evrelere sıkı sıkıya bağlı kalınması, hak arama özgürlüğüyle, hukuk devleti ilkesiyle ve kanun koyucunun amacı ile ters düşer. Bu durumlarda, yargılama sonucunda verilecek karara rağmen beklenen hukuki korumanın tarafın menfaatine hizmet etmesi önemli ölçüde güçleşebilir veya imkânsız hale gelebilir/getirilebilir. Eş deyişle dava kazılmış olursa dahi “*müddeabih*”in kaybedilmesi söz konusu olabilir¹. O halde tarafların (ki genelde davacı²) belirli şartlar altında, mutad yargılama prosedürü içerisinde kesin karar verilmeye kadar, uyuşmazlık konusunun geçici olarak³ güvence altına alınmasını talep etmelerinde, makul yararları ve haklı beklentileri bulunduğu söylenebilir. Kanun koyucu, bu haklı beklentileri karşılamak ve ortaya çıkan tehlikeleri bertaraf etmek amacıyla (geçici hukuki koruma tedbirlerinden biri olan) ihtiyati tedbir kurumunu öngörmüştür⁴. Bu durumda kendisine geçici

¹ Hakan PEKCANITEZ/Oğuz ATALAY/Muhammet ÖZEKES, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Onikilvha, 10.Bası, İstanbul 2022, s. 568; Ejder YILMAZ, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, Genişletilmiş 4.Baskı, Ankara 2021, (Şerh), s. 5281; aynı yönde İzmir BAM. 14.HD. 2021/1559 E. 2021/1451 K. 16.11.2021 T.: “... Davanın açılmasıyla hüküm arasında geçen zaman içinde müddeabihin çeşitli şekillerde istenmeyen değişikliklere maruz kalması veya maruz bırakılması mümkündür. Bu değişiklikler sonucu davanın sonunda elde edilecek hükmün icrası, mümkün olmayabilir veya çok güçleşebilir. İşte ortaya çıkan bu tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla ihtiyati tedbir müessesesi kabul edilmiştir...”, <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022).

² Dava açılmadan önce ancak dava açacak tarafın ihtiyati tedbir talebinde bulunabileceği, dava dilekçesiyle birlikte tedbir talep edilmekteyse ihtiyati tedbir talep eden kişinin davacı olduğu, dava açıldıktan sonra ise hukuki yarar bulunması şartıyla her iki tarafın da ihtiyati tedbir talebinde bulunabileceğine ilişkin bkz. Ejder YILMAZ, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri C. 1, Ankara 2001, (Himaye), s. 178; Cengiz Serhat KONURALP, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97835>, (E.T.: 21.05.2022), (Hukuk Muhakemeleri Kanunu), s. 231.

³ Geçici hukuki koruma yargılamalarının, asıl dava ve takip aşamalarının minyatür uygulaması olarak nitelendirilebileceğine ilişkin bkz. Muhammet ÖZEKES/Evrin ERİŞİR, “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”, <http://ozekesseven.com/wp-content/uploads/2020/01/14-Konusu-Para-Alacağı-Olan-Geçici-Hukuki-Korumaların-Karşılaştırılması-ve-Değerlendirilmesi.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), s. 1258.

⁴ Baki KURU/Burak AYDIN, Medeni Usul Hukuku El Kitabı C.:II, Ankara 2020, (El Kitabı), s. 1262; Baki KURU/Burak AYDIN, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2020, (Ders Kitabı) s. 463; Baki KURU, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Legal Yayınevi, İstanbul 2016,

hukuki koruma tanınmış olan taraf, nihai yargılamaya ilişkin evrelerde, hakkının tehlikede olmadığı psikolojisiyle zaman baskısı altında olmaksızın iddialarını ispatlamak için tüm delillerini toplayacak, avantajlı durumunu devam ettirebilmek adına mahkemeye yardımcı olacaktır⁵.

İhtiyati tedbir taleplerine karşı mahkemelerce verilen kararlara karşı bir takım denetim mekanizmaları öngörülmüştür. Bunlardan bazıları hukuki çare olarak nitelendirilmekle birlikte bazıları ise kanun yolu niteliğini haizdirler. Bir karar veya işlemin tekrar gözden geçirilmesini sağlamak amacıyla talepte bulunulması, en geniş anlamda hukuki başvuru olarak nitelendirilebilir. Hukuki başvuru ve hukuki çare terimleri genel olarak aynı anlamda kullanılmakla birlikte; hukuki çare, hukuki başvuru yollarının, denetim ve gözden geçirme bağlamında daha teknik karşılığını ifade eder⁶. Kanun yolu dışında kalan tüm başvuru yolları ise dar anlamda hukuki çareler olarak kabul edilebilir⁷.

(İstinaf), s. 631; İlhan POSTACIOĞLU, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975, s. 487; Saim ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, İstanbul 1981, s. 45; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 581; Ejder YILMAZ, Hukuk Rehberi, C.:II, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, (Rehber), s. 2036; Ramazan ARSLAN/Ejder YILMAZ/Sema TAŞPINAR-AYVAZ/Emel HANAĞASI, Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara 2020, s. 634; YILMAZ, Himaye, s. 178; Murat ATALI/İbrahim ERMENEK/Ersin ERDOĞAN, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2021, s. 698; Ali Cem BUDAK/Varol KARAASLAN, Medeni Usul Hukuku, Filiz Kitabevi, 5. Bası, Ankara 2021, (Usul), s. 365; Abdürrahim KARSLI, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2020, s. 735; Şanal GÖRGÜN/Levent BÖRÜ/Barış TORAMAN/Mehmet KODAKOĞLU, Medeni Usul Hukuku, 9. Bası, Ankara 2020, s. 726; Yavuz ALANGOYA/Kamil YILDIRIM/Nevhis DEREN-YILDIRIM, Medeni Usul Hukuku Esasları, Beta Yayınları, 7.Baskı, İstanbul 2009, s. 405; Timuçin MUŞUL, Medeni Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 3.Baskı, Ankara 2012, (Medeni Usul), s. 608; Pınar ÇİFTÇİ/Doğuş TAYLAN-TÜRKEL, “İşyeri Kira Sözleşmeleri Açısından Aşırı İfa Güçlüğüne Dayalı Uyarılma Davalarında Düzenleyici Amaçlı İhtiyati Tedbirler”, (Ed. Muhammet ÖZEKES), Onikilevha, İstanbul 2020, s. 57; Muhammet ÖZEKES, “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46865/587648>, (E.T.: 21.05.2022), (Fikir ve Sanat Eserleri), s. 94; Mustafa GÖKSU, “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756073>, (E.T.: 21.05.2022), s. 1256.

⁵ Mine AKKAN, “Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma”, LEGAL Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C:3, S:6, 2007, (Hukuki Koruma), s. 59-60; Dilek KARADEMİR, “İhtiyati Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1 E. 2014/1 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı”, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0020371&lng=1>, (E.T.: 21.05.2022), s. 430

⁶ ÖZEKES M., Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekcanitez Usul), s. 2151-2152.

⁷ Hakan PEKCANİTEZ/Cemil SİMİL, İcra – İflas Hukukunda Şikâyet, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 34; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2156.

Kanun yolu başvurusunun kendine has iki etkisinin bulunduğu kabul edilmektedir. Bunlardan ilki aktarıcı etki diğeri ise erteleyici etkidir. Normal koşullarda hak düşürücü süre içerisinde kanun yolu başvurulmaması halinde, kararın şekli anlamda kesinleştiği ve bu nedenle karara karşı artık kanun yoluna başvurulamayacağı belirtilmektedir. Kanun yolu başvurusunun bir özelliği olan erteleyici etki sayesinde, karara karşı kanun yoluna başvurulması ile hükmün şekli anlamda kesinleşmesinin önüne geçilir. Aktarıcı etki ise kanun yolu incelemesinin bir üst mahkeme yapılmasıdır. Bu etki sayesinde, yerel mahkemece verilen karar, bir üst dereceli mahkemenin hâkimleri tarafından incelenmekte böylelikle hukuki güvenlik sağlanmaktadır⁸.

İhtiyati tedbir talebi hakkında verilen kararlara karşı itiraz, teminat karşılığında tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması, durum ve koşulların değişmesi sebebiyle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması hukuki çareleri incelendiğinde, bu kurumların kararı bir üst mahkemeye taşıma veya kararın kesinleşmesini erteleme güçlerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. O halde ihtiyati tedbir kararlarına karşı başvuru hukuki çarelerin herhangi bir kanun yolu niteliğini haiz olmadığı söylenebilir. Zira çağdaş medeni usul sistemlerinde, bir başvurunun kanun yolu olarak kabul edilebilmesi için o başvurunun aktarıcı etkiye mutlaka sahip olması gerektiği kabul edilmektedir. Yine ihtiyati tedbir yargılamalarında kabul edilen hukuki çarelerin aynı mahkeme nezdinde çözümleneceği, bu nedenle dikey (*üst dereceli mahkeme*) değil yatay (*aynı derecede*) bir denetimin kabul edildiği, yatay denetimle gerçek bir başvurunun sağlanamayacağı sadece ilk talepteki bazı eksikliklerin giderilebileceği, aynı derecede yer alan mahkemelerin birbirlerini denetlemekte yetersiz kalabilecekleri, bu şekilde bir denetimin ise kanun yoluna ilişkin amaca hizmet edemeyeceği belirtilmektedir⁹.

⁸ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2158; Muhammet ÖZEKES, Sorularla Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi, TBB, Ankara 2008, (Sorularla), s. 3.

⁹ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2156; Tolga AKKAYA, Medeni Usul Hukukunda İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, (İstinaf), s. 61, 347; KARADEMİR, s. 438; Ertan YARDIM, İcra ve İflas Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararına Karşı Başvuru Yolları, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 110; aksi yönde bkz. Mehmet ÖZDEMİR, Geçici Hukuki Korumalar, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 221.

II. İHTİYATİ TEDBİR BAKIMINDAN BAŞVURULABİLECEK HUKUKİ ÇARELER

A. İtiraz

İhtiyati tedbir talebinin kabulü kararı üzerine, bu karara karşı farklı şekillerde karşı koyabilmek amacıyla kanun yolu niteliğini haiz olmayan belli başlı hukuki çareler öngörülmüştür. Bu hukuki çareler içerisinde sağladığı hukuki koruma bakımından en etkin ve geniş kapsamlısının¹⁰ 6100 Sayılı Kanun¹¹ m. 394'te düzenlenen itiraz hakkı olduğu söylenebilir¹². İlgili hükmün gerekçesi incelendiğinde itirazın hukuki dinlenilme hakkına¹³ hizmet etmeyi amaçladığı isabetle belirtilmiştir. İtiraz genel olarak mahkemelerin kararlarına karşı belli oranda denetim sağlanmasını amaçlayan çoğu zaman yatay yönlü olduğu kabul edilen bir hukuki çare olup bir dava veya kanun yolu incelemesi niteliğini haiz değildir¹⁴.

Öğretideki ağırlıklı görüşe göre itiraz hakkı yalnızca yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa tanınmıştır¹⁵. Nitekim HMK

¹⁰ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2533.

¹¹ 6100 sayılı Kanun deyiminden 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu anlaşılmalıdır. Bundan böyle "HMK" olarak anılacaktır.

¹² İhtiyati tedbir kararına itiraz edilmesi üzerine ihtiyati tedbirin kaldırılması durumunda, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararların tazmini hususunda ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Cenk AKİL, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398107>, (E.T.: 21.05.2022), (Tazminat), s. 174 vd.; Ramazan KORKMAZ, Haksız İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Hacizden Kaynaklanan Tazminat Davası, Onikilevha, İstanbul 2020, (Tazminat), s. 191 vd.; Ramazan KORKMAZ, Haksız İhtiyati Tedbirden Kaynaklanan Tazminat Davasının Normatif Zarar Teorisi Bağlamında Değerlendirilmesi, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/51788/642013>, (E.T.: 21.05.2022), (Normatif), s. 805 vd.

¹³ Hukuki dinlenilme hakkı için ayrıca bkz. Hakan PEKCANITEZ, "Hukuki Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir 2000, (Hukuki Dinlenilme Hakkı), s. 764; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2475; Emel HANAĞASI, Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Ankara 2016, s. 177-178.

¹⁴ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2532; ÖZEKES, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 116; Muhammet ÖZEKES, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayınları, Ankara 1999, (İhtiyati Haciz), s. 210; KARADEMİR, s. 438; YARDIM, s. 109; Aksi yönde bkz. Yarg. 4.HD. 2012/13597 E. 2013/688 K. 22.01.2013 T. Karşı Oy Gerekçesi: "... Aynı maddenin son fıkrasında ise... denilmektedir. Şu durumda İhtiyati Tedbir kararlarına karşı ilkin «itiraz» kanun yolu işletilecektir. Bu yöntem 1086 Sayılı mülga yasamuzdan beri uygulanan kanun yolu sistemidir... İhtiyati tedbirler hakkında kanun yolları itiraz ve istinaf kanun yollarıdır... ", <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

¹⁵ KURU/AYDIN, El Kitabı, s. 1288, 1290; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2532 vd.; YILMAZ, Şerh, s. 5310; Cengiz Serhat KONURALP, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler, Onikilevha, İstanbul 2013, (İcra ve İflas), s. 167; KONURALP, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 246.

m. 394/1'in mefhumu muhalifinden ve ilgili maddenin kanun gerekçesinden¹⁶ bu sonuca varmak mümkündür. Bunun haricinde dinlenilerek aleyhine ihtiyati tedbir talebi kabul edilen tarafın itiraz hakkının bulunmadığı zira tüm savunmalarının dinlendiği esnada sunulması gerektiği, bu tarafın ancak kanun yoluna başvurma hakkının bulunduğu belirtilmektedir¹⁷. Son olarak ihtiyati tedbir talebi kabul edilen tarafın da itiraz hakkının bulunmadığı kabul edilmektedir¹⁸. Bu noktada YILMAZ, lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa da itiraz hakkı tanınması gerektiğini hatta gerekirse bu hususta kanun değişikliği yapılması gerektiğini belirtmektedir¹⁹.

Biz de lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın, itiraz yolunu işletebilmek açısından korunması gereken, mevcut ve güncel hukuki yararının bulunduğu durumlarda, itiraz yoluna başvurabilmesi gerektiği ve itirazı hakkında bir karar verilinceye kadar tedbir talebi kabul edilen tarafın aleyhine HMK m. 393 ve m. 397'de yer alan sürelerin işleme-
mesi gerektiği kanaatindeyiz. Durumun önemini bir misal ile açıklamak gerekirse şöyle bir örnek verilebilir: HMK m. 392/1 uyarınca adli yarıdımından faydalanan kimselerin ihtiyati tedbir talebinin kabulü halinde bu kimselerin teminat göstermesi gerekmez²⁰. Ancak bu hüküm göz ardı

¹⁶ Maddenin Gerekçesi: "... Birinci fıkrada, karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararna karşı diğer tarafın itiraz edebileceği belirtilmiştir. Zira karşı taraf dinlenmeden tedbire karar verilmişse onun hukuki dinlenilme hakkının sağlanması ve kendi haklarını koruyabilmesi bakımından verilen karara itiraz edebilmesi gerekir. Fıkarda ayrıca kural olarak itirazın icrayı durdurmayacağı, ancak mahkemenin aksine de karar verebileceği belirtilmiştir...".

¹⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 594; Ömer Uğur GENÇCAN, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, (Yorum), s. 1324; Yarg. 11.HD. 2012/14392 E. 2013/597 K. 14.01.2013 T.: "... Kararın temyiz edilip edilemeyeceği, kanun tarafından tayin edileceğinden, 6100 sayılı HMK'nun bu düzenlemesi karşısında, aleyhine ihtiyati tedbir istenenlerin ancak yokluklarında verilen tedbir kararna karşı itiraz ve kanun yoluna başvurma hakkı mevcut olup, yüze karşı verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı ise itiraz ve temyiz yolu kapalıdır...", <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

¹⁸ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2532; YARDIM, s. 116; aksi yönde Ömer ULUKAPI, Medeni Usul Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2015, s. 500, dn. 125.

¹⁹ YILMAZ bu noktada, maddenin lafzında hangi tarafın itiraz edebileceği açıkça belirli olmasa da hukukta genel olarak korunan menfaat göz önüne alındığında "karşı taraf dinlenmeden verilmiş" ibaresinden, kanun koyucunun itiraz hakkını, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa tanımak istediğini belirtmektedir.: YILMAZ, Şerh, s. 5310-5311.

²⁰ HMK m. 392'ye ilişkin gerekçe: "... Bazen dava açılmadan önce talep edilmesi gereken ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir gibi geçici hukuki korumalarda özellikle teminatların oldukça yüksek meblağlara ulaşabileceği

edilerek adli yardımdan yararlanan bir vatandaşın tedbir talebi teminat karşılığında kabul edildiğinde ortada fiziken bir tedbir kararı olsa dahi bu karar hem kanuna hem amaca uygun bir karar değildir²¹. Her ne kadar bu karar kanuna uygun olmasa da tedbir talep eden tarafın kâğıt üstünde talebi kabul edildiğinden bu kararın uygulanmasına ve tamamlayıcı me-rasime ilişkin hak düşürücü süreleri de başlayacaktır. Ayrıca tedbir talebi kabul edilen taraf bu karara karşı HMK m. 391/3 uyarınca istinaf kanun yoluna da başvuramayacağı gibi hiçbir koşul ve şart değişmeden tekrar tedbir talep etmesi halinde de mahkemece bu talebi kuvvetle muhtemel reddedilecektir. Yine öğretide bir görüşe göre ihtiyati tedbir talebine ilişkin verilen kararların esasa ilişkin olmakla birlikte uyumsuzluğu nihai olarak çözmeyen ara kararlar²² olduğu kabul edildiğinden bu kararların HMK m. 294/1 ve m. 294/6 uyarınca “hüküm” olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir. Bu nedenle amaca hizmet etmeyen bu kararlara karşı hükmün tavzihi, tashihi veya tamamlanması gibi yollara da başvurulamaz, bir an için başvurulabileceğinin kabulü halinde dahi bu yollar ilgili hukuki problemi çözmeye elverişli olmayıp bu yollar sayesinde karardaki hukuka aykırılık giderilemez. Bu durumda lehine tedbir kararı verilen tarafa itiraz hakkı tanınmaması ve HMK m. 393 ile m. 397’de yer verilen hak düşürücü sürelerinin işlemeye başlaması son derece hakka-niyete aykırıdır. Tüm bu nedenlerle, lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa itiraz hakkının tanınması elzemdır. Uygulamada bunun gibi hal-lerde, lehine tedbir kararı verilen tarafın, mahkemenin ara kararından

göz önüne alındığında, bu teminatı ve diğer yargılama giderlerini ödemek zorunda kalacak olan kişilere, haklı oldukları yolunda hâkimde kanaat uyandırmaları hâlinde, adli yardım sayesinde, tüm giderlerden geçici olarak muafiyet tanınması, etkin bir hukuki korumanın gerçekleşmesine önemli ölçüde hizmet edecektir... ”.

²¹ KONURALP, bu hususta, teminata ilişkin itirazın iki şekilde gerçekleşebileceğini belirtmiş ancak bu itirazın tedbir talebi kabul edilen tarafca da yapılabileceğine ilişkin herhangi bir ifadeye yer vermemiştir: “... Teminata itiraz edilmesinin iki sebebi olabilecektir. Bunlardan ilki mahkemenin ihtiyati tedbire karar verirken gerektiği halde hiçbir teminata karar vermemesi veya teminat almaması gereken bir durumda teminata hükmetmemesidir. Diğer bir ihtimal de hâkimin karşı tarafın uğrayabileceği muhtemel zararları karşılayabilecek bir teminata hükmetmeyip teminatı eksik belirlemesidir...”: KONURALP, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 247.

²² YILMAZ, Şerh, s. 5294-5295; ATALI, M., Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekcanitez Usul), s. 1970-1971, 1974. Geçici hukuki koruma kararlarının teknik anlamda ara karar değil de kendine özgü niteliği olan geçici hukuki koruma kararları olduğu yönünde bkz. ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2484 – 2485; Muhammet ÖZEKES, “Medeni Usul Hukukunda Yok Hüküm ve Etkisiz Hüküm”, <http://ozekesseven.com/wp-content/uploads/2020/01/1-Medeni-Usul-Hukukunda-Yok-Hüküm-ve-Etkisiz-Hüküm.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (Yok Hüküm), s. 663-665.

rücu ederek ilgili hataların düzeltilmesini ve tekrar karar verilmesini talep ettiği görülebilmektedir²³. Ara kararların tipik özellikleri gereği mahkeme tarafından ihtiyati tedbir talebinin kabulüne şeklinde kurulan gerekçeli ara karardan rücu edilebilmesinin önünde bir engel yoktur. Ancak hâkimin ara karardan rücu yetkisini kullanırken keyfi davranmaması, ara karardan rücunun elzem olması ve usul ekonomisi ilkesinin de bu karardan dönmeyi zorunlu/gerekli kılması aranır²⁴. Yine hâkimin ara karardan rücu ederken, ara karar nedeniyle bir taraf lehine doğmuş olan usuli kazanılmış haklara dikkat etmesi gerekir²⁵.

HMK m. 394/2 uyarınca aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir şartlarına, mahkemenin yetkisine²⁶ ve teminata ilişkin olarak, kararı veren mahkemeye itiraz edebilir. İhtiyati tedbir kararı verilmesi halinde, üçüncü kişilerin haklarına da hâle gelmekteyse, ilgili kişiler de ihtiyati tedbir şartlarına ve teminata ilişkin olarak kararı veren mahkemeye itiraz edebilirler.

²³ Bu talepler kanaatimizce verilen tedbir kararına itiraz olarak nitelendirilebilir. Nitekim benzer bir durumda bölge adliye mahkemesi, tedbir kararına karşı verilen istinaf dilekçesinin itiraz dilekçesi olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmetmiştir: İstanbul BAM 15. HD. 2019/642 E. 2019/446 K. 09.04.2019 T.: "... 6100 Sayılı HMK'nın 341.maddesinde istinaf yoluna başvurulabilen kararlar belirtilmiş olup, ihtiyati tedbir talebinin kabulü halinde, itirazı üzerine verilecek karara karşı istinaf başvuru yolu öngörülmüştür. Buna göre ihtiyati tedbir kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulamaz. O halde, istinaf dilekçesinin itiraz dilekçesi olarak kabulüyle HMK'nın ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz yoluna ilişkin 394.maddesinde düzenlenen prosedür uygulanarak değerlendirilme yapılması gerektiğinden davalıların istinaf başvuru yolu talebinin reddine karar verilmesi gerekmektedir..."

²⁴ ATALI, Pekcanitez Usul, s. 1972. Usul ekonomisi ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Ejder YILMAZ, "Usul Ekonomisi", <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42946/519788>, (E.T.: 21.05.2022), (Usul Ekonomisi), s. 243 vd.

²⁵ Baki KURU, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.: III, 6.Baskı, İstanbul 2001, (Hukuk Muhakemeleri Usulü), s. 3001-3002; KURU/AYDIN, El Kitabı, s. 880; Nilüfer BORAN-GÜNEYSU, Medeni Usul Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 161-165; aynı yönde Yarg. HGK. 2023/9-356 E. 2023/524 K. 24.05.2023 T.; Yarg. HGK. 2013/1750 E. 2015/1181 K. 08.04.2015 T.; Yarg. HGK. 2014/1552 E. 2015/1120 K. 27.03.2015 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.06.2023).

²⁶ Mahkemenin yetkisine itirazın mahkemenin görevine de itirazını kapsadığına ilişkin bkz. ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 318; Timuçin MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, C.: II, Adalet Yayınevi, 5.Baskı, Ankara 2013, (İcra ve İflas), s. 1120; KONURALP, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 247; aynı yönde bkz. İzmir BAM. 14.HD. 2021/1559 E. 2021/1451 K. 16.11.2021 T.: "... Ancak ilk derece mahkemesi tarafından tacir araştırması yapılmamış olup, davalı taraf ticari şirket değildir. Mahkemenin tacir araştırması yaparak mahkemenin görevli mahkeme olup olmadığını öncelikle değerlendirmelidir... İlk derece mahkemesi, tacir araştırması yaparak görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olup olmadığını belirlemeli, şayet görevli mahkeme ise ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz istemlerine ilişkin ayrı ayrı değerlendirme yapmalıdır..." , <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022). Görevsizlik halinde 6100 sayılı Kanun m. 20'nin uygulama alanı bulamayacağına ilişkin bkz. ÖZDEMİR, s. 103.

HMK m. 394/4 uyarınca itiraz eden taraf itiraz sebeplerini açıkça dilekçesinde göstermek zorundadır. Bu durumda mahkemenin itiraz sebepleriyle bağlantısı hususunda kanunda açık bir hüküm yer almamaktadır. İstinaf kanun yoluna ilişkin genel hüküm olan HMK m. 355'te istinaf merciinin istinaf sebepleriyle bağlı olduğu ancak kamu düzenine aykırılık bulunan hallerde, bu hallerin istinaf sebebi yapılmasa dahi mahkemece resen dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Doğurduğu etki ve kapsamı bakımından istinaf kanun yoluna ilişkin böyle bir hüküm kabul edilmiş olduğuna göre evleviyetle itiraz hakkının kullanımı halinde de mahkemenin itiraz sebepleriyle bağlı olduğu ancak kamu düzenine ilişkin hususlar itiraz sebebi yapılmasa dahi *-tedbir yargılamasına hâkim olan ivedilik ilkesi ile çelişmediği sürece-* mahkemece resen dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz. Yargıtay da bir kararında itiraz üzerine görevsizlik kararı veren mahkemenin kararını bu açıdan bozma sebebi yapmamıştır²⁷.

HMK m. 394/4 uyarınca tedbir kararına itiraz üzerine mahkemece bir karar verilmeden önce kural olarak duruşma açılmalı, bu duruşmaya ilgililer davet edilmelidir. Bu davet yapılmaksızın dosya üzerinden ihtiyati tedbir kararına karşı itirazın değerlendirilmesi mümkün değildir²⁸.

²⁷ Yarg. 4.HD. 2012/13597 E. 2013/688 K. 22.01.2013 T.: "... Yerel mahkemece, tedbir isteyen hakkında internet ortamında, yazılı ve görsel medya araçlarında çıkan yayımların durdurulmasına dair verilen ... karara davalılar tarafından yapılan itiraz üzerine bu kez ... tarihli ek kararla görevsizlik kararı verilmiş, karar, taraflarca temyiz edilmiştir. Yayın yoluyla kişilik haklarına saldırı sebebiyle açılan davalar kişi varlığına yönelik davalar olup, H.M.K.2. maddesine göre miktara bakılmaksızın tüm mal varlığı ve kişi varlığına dair davalara bakmaya Asliye Hukuk mahkemeleri görevlidir. H.M.K.390. maddesine göre ihtiyati tedbirin, dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden: dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edileceği gözetildiğinde tedbir kararının görevsiz mahkemeden talep edildiği ve verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin bu yoldaki belirlemesi doğrudur. Ancak ihtiyati tedbir görevsiz mahkemeden istenmiş ve verilmiş bulunduğu göre yine itiraz üzerine mahkemece görevsiz olduğu anlaşıldığına göre görevsizlik kararı verilmekle birlikte, görevsiz olarak verdiği ihtiyati tedbir kararının kaldırılmasına da karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru değildir. Bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir ...", <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

²⁸ Ankara BAM. 20.HD. 2021/810 E. 2021/856 K. 11.06.2021 T.: "... Bu durum karşısında mahkemece, yukarıda açıklanan hususlar gözden kaçırılarak, ilgililer davet edilip duruşma günü verilmeden, dosya üzerinden yapılan inceleme ile itirazın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, ihtiyati tedbire itiraz eden karşı taraf davalı vekilinin istinaf itirazlarının kabulü ile HMK'nın 353/1-a-6. maddesi gereğince yerel mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesine, kararın niteliğine göre ihtiyati tedbire itiraz eden karşı taraf davalı vekilinin sair istinaf itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığına karar vermek gerekmiştir ...", <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022).

Ancak yine HMK m. 394/4 uyarınca bu davete rağmen ilgililerin duruşmaya iştirak etmemesi halinde dahi mahkemece dosya üzerinden yapılacak inceleme doğrultusunda itiraz hakkında bir karar verilmeli, dosya işlemiden kaldırılmamalıdır. Bunun sebebi ise ihtiyati tedbir talebi hakkında ivedi bir şekilde bir sonuca varılması gerekliliğidir. Mahkemece tarafların dinlenilmesinin ardından bir karara varılır. Bu noktada ihtiyati tedbir talebiyle ilgili bir kanaate ulaşılabilmesi için karar verilmeden önce tarafların HMK m. 390/2 uyarınca duruşmaya davet edilmesi hususu ile ihtiyati tedbir talebinin yoklukta kabul edilmesi üzerine, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilenin itiraz etmesi sonucunda ilgililerin duruşmaya davet edilmesi durumları birbirine karıştırılmamalıdır. Zira ilk durumda mahkemece ihtiyati tedbir talebiyle ilgili bir karara varılabilmesi maksadıyla duruşma açılmakta ve taraflar usulüne uygun bir şekilde yargılamaya davet edilmektedir. Bu yargılamaya aleyhine ihtiyati tedbir talebinde bulunulmuş olan taraf katılmazsa ve duruşmada da aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilirse yine de aleyhine tedbir kararı verilen tarafın itiraz etmek hakkının sönmediği kabul edilmektedir²⁹. Çünkü burada taraflar duruşmaya davet edildiğinde, henüz ortada tedbir talebi ile ilgili bir karar bulunmamakta, bu karar bulunmadığından itiraz hakkının da bu aşamada doğmadığı kabul edilmektedir. İkinci durumda ise ihtiyati tedbir kararı verilmesinin ardından, yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafından bu karara itiraz edilmesi üzerine mahkemece duruşma açılmaktadır. Eş deyişle tarafların duruşmaya davet edilmesinden önce ortada bir tedbir kararı bulunmaktadır. Bu nedenle mahkemece verilen ihtiyati tedbir kararı hakkında, taraflar gelmese dahi mahkemece bir karar verilecektir.

7251 sayılı Kanun ile HMK m. 391/2'ye yapılan ekleme uyarınca esas hakkında dava açılmış olması halinde itirazın esas hakkındaki davaya bakan mahkemece karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır³⁰.

²⁹ Bilge UMAR, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 1685; Ramazan ARSLAN, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler", https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/dergiler/dosya/57/ozel_sayi.pdf, (E.T.: 21.05.2022), s. 20; YILMAZ, Himaye, s. 969

³⁰ Trabzon BAM. 4.HD. 2020/1045 E. 2020/971 K. 06.11.2020 T.: "... açıklanan Kanun hükümleri uyarınca esas hakkındaki davanın açılması sonrasında ihtiyati tedbir kararına yönelik itirazın incelenmesi hususunda mahkemenin görevinin sona erdiği, bu nedenle itirazın esasa ilişkin davanın görüldüğü dosyada değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır...", <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022).

Ayrıca itiraz üzerine verilen karara karşı kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir.

B. Diğer Hukuki Çareler

İhtiyati tedbir talebinin kabulüne karşı başvurulabilecek bir diğer hukuki çare, m. 395'te düzenlenmiş olan teminat karşılığı tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması kurumudur. Aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen veya uygulanan taraf, mahkemece kabul edilecek şekilde teminat gösterirse, mahkeme duruma göre tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verebileceği gibi takdir yetkisini kullanıp gösterilen teminatı uygun görmeyerek³¹ bu talebi reddedebilir. Bu hususta verilen kararlara karşı itiraz edilebilir. Ancak m. 395/3'te açıkça m. 394/3 ve m. 394/4'e atf yapılmışken, m. 394/5'e atf yapılmaması, itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna gidilemeyeceğinin zımnen kabulüdür³².

Kanun koyucu, tedbir talebinin kabulüne karşı başka bir hukuki çare daha öngörmüştür. İhtiyati tedbir talebinin kabulü üzerine durum ve koşulların değiştiğinden bahisle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması da talep edilebilir³³. Mahkemenin ihtiyati tedbir talebinin kabulü-

³¹ YILMAZ, Himaye, s. 979.

³² KURU/AYDIN, El Kitabı, s. 1290; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2538; YILMAZ, Şerh, s. 5317; ARSLAN, s. 21; İstanbul BAM 16.HD. 2019/438 E. 2019/486 K. 08.03.2019 T.: "... mahkemece de bono tanzim yetkisi bulunan ...ceza soruşturmasındaki ifadesinde imzasını ikrar ettiği gerekçesiyle İİK'nun 72/3 maddesi uyarınca tedbir kararı verilmiş olup böyle bir talep ve karar, durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyati tedbirin değiştirilmesine ilişkin olup mahkemece verilen bu karara karşı istinaf yolu açık olmadığından istinaf isteminin usulden reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."; aynı yönde madde gerekçesi: "... Teminat üzerine verilen kararlar ihtiyati tedbirin özülüyle ilgili olmadığından, bu konudaki kararlara karşı kanun yoluna başvurulması kabul edilmemiş, bu sebeple de itirazda kanun yoluna başvuruya ilişkin fıkra atf yapılmamıştır."

³³ İzmir BAM. 11.HD. 2021/522 E. 2021/508 K. 19.04.2021 T.: "... Somut olayda, mahkemece davacı tarafın ihtiyati tedbir talebinin kabulüne ve daha sonra davalı tarafın tedbirin kaldırılması talebi üzerine mürafaa açılarak alınan ek karar ile davalı tarafın süresinde tedbire itiraz etmediği gerekçe gösterilerek tedbirin kaldırılması talebinin reddine karar verilmiştir ... Aynı kanunun 396.maddesinde ise durum ve koşulların değiştiği sabit olursa, talep üzerine ihtiyati tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına teminat aranmaksızın karar verilebileceği düzenlenmiştir. İstinafa konu somut olayda mahkemece dava ile birlikte... tarihinde ihtiyati tedbir kararı verilmiş, yargılamaya devam olunarak yargılamanın devamı sırasında davalı vekilinin... tarihli tedbir talebinin kaldırılması talebi üzerine bu talebin tedbire itiraz niteliğinde olduğu değerlendirilerek, eldeki karara hükmolunmuştur. Davalı vekilinin... tarihli dilekçe içeriği incelendiğinde talebin davalı tarafın İstan-

ne karar verdiği tarihte var olan ya da olmayan bir koşulun sonrasında ortadan kalktığını veya meydana geldiğini iddia eden taraf veya menfaati ihlal edilen üçüncü kişiler, bu çareye başvurabilecektir. Mahkemece resen bu hukuki çareye başvurulamaz³⁴. Mahkemece verilen karara karşı itiraz edilebileceği ancak yine m. 395/3'te açıkça m. 394/3 ve m. 394/4'e atıf yapılmışken, m. 394/5'e atıf yapılmaması nedeniyle, itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna gidilemeyeceği kabul edilmektedir³⁵. Nitekim gerekçede de aynı yönde görüş beyan edilmiştir³⁶. Bu noktada ÖZEKES de m. 396'daki hakkın kullanılması üzerine verilen karara karşı kanun yolu işletilmesinin işin niteliğine uygun düşmediğini, aksinin kabulü halinde sürekli durum ve şartların değiştiğinden

bul 32.İcra Müdürlüğünün... sayılı dosyasında çekten kaynaklı alacaklı olup, mahkemece çekin olmaması nedeniyle ihtiyati tedbir kararı verildiği, ancak çekin kendilerinde olup ekte sunduklarını ileri sürerek ihtiyati tedbirin kaldırılmasını talep ettikleri ve buna göre bu istemin HMK 394.maddesi gereğince tedbire itirazdan ziyade yargılamaya devam olunduktan sonra durum ve koşulların değişmesi sonucu çekin kendilerinde olduğu ve takibe konu edildiği ileri sürülerek yargılama aşamasına göre durumun değerlendirilerek tedbirin kaldırılmasına yönelik bir istem olduğu anlaşılmaktadır. Bu halde; mahkemece esas hakkındaki dava derdest olup, davalı tarafın tedbirin kaldırılması içerikli dilekçesinin derdest davada durum ve koşulların değişmesi sebebiyle ileri sürülen ve HMK 396.maddede talep edilen bir talep olarak değerlendirilip dosyaya sunulan deliller gözetilerek bu yönde dosya kapsamına uygun bir şekilde tedbirin kaldırılması talebinin değerlendirilip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılıya düşülerek talebin HMK 394.maddesi gereğince ilk tesis edilen tedbire itiraz niteliğinde vasıflandırılarak süre yönünden reddine karar verilmesi usul ve yasaya uygun bulunmadığından... dosya kapsamına göre tedbirin kaldırılması talebinin değerlendirilerek bir karar vermek üzere ilk derece mahkemesi kararının HMK'nın 353/1-a-4 maddesi uyarınca kaldırılmasına karar vermek gerekmiştir...”, <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022).

³⁴ Selçuk ÖZTEK, “İsviçre Medeni Usul Kanununun İhtiyati Tedbirler Konusundaki Düzenlemesine Genel Bir Bakış”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/619882>, (E.T.: 21.05.2022), (İsviçre), s. 267, Resen araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda karar verilmiş olan ihtiyati tedbirin, talep olmaksızın mahkemece resen değiştirilebilip kaldırılabilmesine ilişkin bkz. UMAR, s. 1159.

³⁵ YILMAZ, Himaye, s. 976.

³⁶ Madde gerekçesi: “...İhtiyati tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasını düzenleyen bu maddede de, yukarıda belirtilen iki maddedeki ortak yönler dikkate alınarak itiraza ilişkin benzer hükümlere ayrıca atıf yapılmıştır. Ancak, itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulması hakkındaki fıkraya atıf yapılmamıştır. Zira, hâl ve şartların değişmesi, hukuki bir değerlendirmeden daha çok, maddi şartlarla yakından ilgili, nispeten sübjektif ve doğrudan mahkemenin takdirine bağlı bir husustur. Ayrıca, aynı yargılama süreci içinde, bir çok kez hâl ve şartlarda değişiklik olması sebebiyle, tedbirde değişiklik yapılması veya kaldırılması, bu yönde talepte bulunulması ya da talebin reddi söz konusu olabilir. Her talepten sonra verilecek karar hakkında kanun yoluna başvurulması, ihtiyati tedbirler için kanun yoluna başvurulmasında istenen amacı da sağlamayacaktır. Kanun yolunun açılmış olmasının amacı, ihtiyati tedbirlerle ilgili temel hukuki ve prensip hatalarının önüne geçmektir. Bu sebeple, ihtiyati tedbirin reddi ve ihtiyati tedbire itiraz üzerine verilen kararlar için kanun yolu imkânı getirilmiştir. Hâl ve şartlarda değişiklik bakımından o anda kanun yoluna başvurulamaması, daha sonra işin esastıyla ilgili kanun yoluna başvurulması durumunda, bu hususun incelenmeyeceği anlamına da gelmez. Kanun yolu incelemesinde bu husus da değerlendirilerek bir karar verebilme imkânı kapalı değildir.”

bahisle mahkemeye başvurulması ve ardından kanun yoluna gidilmesi şeklinde istenmeyen sonuçların doğabileceğini belirtmiştir³⁷.

İhtiyati tedbir talep etmek hakkı belirli bir sınıra veya sayıya bağlanmadığından, her ihtiyati tedbir kararı üzerine durum elverdiği ölçüde yukarıda değinilen hukuki çarelere başvurulabileceği açıktır. Nitekim HMK m. 395 ve m. 396'nın m. 394/5'e yollama yapmaması da bu durumla paralel olarak değerlendirilebilir. İtiraz üzerine verilen kararın da kesin olmadığı gözetildiğinde, hakların özülle bağlantılı olarak hem ihtiyati tedbire başvurma hakkının hem kabul kararı üzerine hukuki çarelere başvurma hakkının, TMK m. 2'ye uygun olarak kullanılması zorunludur. Ayrıca önemine binaen belirtmeliyiz ki m. 394'te yer alan hakkını süresi içerisinde kullanmayan tarafın, m. 395 ve m. 396'ya başvuruyormuş gibi göstererek esasen ihtiyati tedbire m. 394 bağlamında karşı koymaya çalışması da kabul edilemeyecektir³⁸.

III. İHTİYATİ TEDBİR BAKIMINDAN BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI

A. Genel Olarak

1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu döneminde, ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı. Öğretide bir görüş, ihtiyati tedbir talebi üzerine mahkemelerce verilen kararların nihai karar olmadıkları ve geçici nitelikte olmaları gerekçeleriyle bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağını savunmaktaydı³⁹. Başka bir görüş ise İcra ve İflas Kanunu'nda 2003 yılında yapılan değişiklikle birlikte ihtiyati haciz kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmasının mümkün hale geldiğini, ihtiyati tedbir kararlarının da

³⁷ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2536-2537.

³⁸ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2532-2533.

³⁹ İlhan E. POSTACIOĞLU/Sümer ALTAY, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 488; ÜSTÜNDAĞ, s. 55.

benzer niteliği gereği ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı temyiz yolunun açık olması gerektiğini belirtmişti⁴⁰.

6100 sayılı yeni HMK döneminde kanun koyucu -HMK m. 391/3 ve m. 394/5 uyarınca- tedbir talepleri ile ilgili yerel mahkemelerce verilmiş olan kabul veya ret kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabileceğini hüküm altına almıştır. Ancak ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma hakkının tanınmasına ilişkin değişikliğin kabul edildiği ve fakat henüz istinaf kanun yoluna ilişkin hükümlerin yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, “kanun yolu” teriminden ne anlaşılması gerektiği hususu öğretilerde tartışma haline gelmiştir. Öğretilerde bir görüş; bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına rağmen istinaf mercilerinin fiilen faaliyete başlayacağı döneme kadar geçen süreçte -HMK geçici 3. maddesi⁴¹ gereği- ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu olarak temyiz yolunun işletilmesi gerektiğini savunmaktaydı⁴². Ancak Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu, bu kararlara karşı temyiz yolunun kapalı olduğunu belirtmiştir⁴³. Karar, belirli bir dönem için ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararların ka-

⁴⁰ ÖZEKES/ERİŞİR, s. 1258 vd.; Evrim ERİŞİR, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, Onikilevha, İstanbul 2013, (Tedbir), s. 149-150.

⁴¹ Geçici 3.maddenin yargıcin aydinlatma ödevine etkileri bakımından ayrıca bkz. Varol KARAASLAN, Medeni Usul Hukukunda Hakimin Davayı Aydinlatma Ödevi, Seçkin Yayinlari, Ankara 2013, (Aydinlatma), s. 216 vd.

⁴² ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2490-2491; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 588, dn.24; UMAR, s. 1157; Meral SUNGURTEKİN-ÖZKAN, Türk Medeni Yargilama Hukuku, İzmir 2013, s. 400-401; Sema TAŞPINAR-AYVAZ, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakimindan Uygulanmasi, Yetkin Yayinlari, Ankara 2013, (Uygulama), s. 469; Ali Cem BUDAK/Tülay ÖZER, Açiklayici Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargitay Karari, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 380; Serhat SARISÖZEN, “İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46919/588506>, (E.T.: 21.05.2022), s. 1345-1346; aynı yönde bkz. Yarg. 1.HD. 2011/14597 E. 2012/942 K. 08.02.2012 T.: “... 1086 Sayılı HUMK na göre ihtiyati tedbir talebinin reddi veya kabulüne ilişkin karara yapılan itirazın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz yolu kapalı ise de; 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren ve 448. maddesi ile tamamlanmamış işlemlerde de 6100 Sayılı Yasanın uygulanmasi, aynı yasanın 389 ve takip eden maddeleri ile temyiz yolu için öngörülen hükümlerinin gözetilmesi gerekecektir...”, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

V Yarg. İBK. 2013/1 E. 2014/1 K. 21.02.2014 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022). Konunun kanunda açıkça düzenlenmiş olması sebebiyle bu konuda içtihadı birleştirme kararı verilmesinin yasal olarak mümkün olmadığına yönelik bkz. SARISÖZEN, s. 1346.

nun yolu denetimini engellediği⁴⁴, geçici hukuki korumaların amacına ve hukukun yorum ilkelerine aykırı olduğu için öğretide yoğun bir şekilde eleştirilmiştir⁴⁵. Esasen kanun koyucunun “*kanun yolu*” terimini kullanma sebebi, kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bilinçli bir tercihin ürünüdür. Zira kanun koyucu o tarihte doğrudan “*istinaf*” terimini kullansaydı asıl bu halde temyiz yoluna başvurulamayacağı savunulabilirdi⁴⁶. Kanun koyucu bilinçli olarak üst kavram olan “*kanun yolu*” terimini kullanmış, bu sayede bölge adliye mahkemelerinin henüz fiilen faaliyete başlamadığı dönemlerde de ihtiyati tedbir kararlarının üst merci denetiminden geçmesini arzulamıştır⁴⁷.

Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasının ardından, HMK m. 391/3 ve m. 394/5’te yer alan “*kanun yolu*” teriminden -HMK m. 341/1-b ve m. 362/1-f maddeleri uyarınca- istinaf kanun yolunun anlaşılması gerektiği ve bu kararların temyiz denetimine tabi olmadıkları öğretilerde savunulmuştur⁴⁸. Ancak bazı durumlarda tedbir kararlarının denetimsiz kalmaması adına temyiz kanun yoluna başvurulabilmesi gerektiği, HMK m. 341/1-b, 362/1-f, 391/3 ve 394/5 maddelerinin de buna engel olmadığı kanaatindeyiz. Bu hususları ilerleyen başlıklarda detaylıca

⁴⁴ AKKAYA, İstinaf, s. 347; Cenk AKİL, İstinaf Kavramı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, (İstinaf), s. 337.

⁴⁵ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2490-2491; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 588, dn.24; Ahmet BAŞÖZEN, “Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK Işığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu”, Prof. Dr. Ejder YILMAZ’a Armağan, Yetkin Yayınları, C.1, Ankara 2014, s. 463 vd.; aksi yönde bkz. GÖKSU, s. 1254.

⁴⁶ SARISÖZEN, s. 1346.

⁴⁷ Cemil SİMİL, “Bölge Adliye Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Verebilmesi ve Kararın Denetimi”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1478100>, (E.T.: 21.05.2022), s. 187; SARISÖZEN, s. 1346.

⁴⁸ KURU/AYDIN, El Kitabı, s. 1276; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 588; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR-AYVAZ/HANAĞASI, s. 680; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 609, 641; Süha TANNER, “Hukuk Yargısı Bağlamında Etkin Hukuki Korumanın Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine Bazı Düşünceler”, Makalelerim III, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 133; aynı yönde bkz. Yarg. 5.HD. 2022/11618 E. 2022/14913 K. 31.10.2022 T.: “... HMK’nın 391/3. ve 394/5. maddelerinde ihtiyati tedbire dair belirtilen (ilk derece) mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabileceği öngörülmüş; bu kanun yolunun ne anlama geldiği ise HMK’nın 341/1. maddesinde “ilk derece mahkemelerinden verilen ... ihtiyati tedbir ... taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir” hükmü ile istinaf olarak açıkça belirtilmiştir...”; Yarg. 5.HD. 2020/12302 E. 2021/2400 K. 01.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 25.06.2023).

irdeleyeceğiz. Yine istinaf merciinin HMK m. 391/3 ve m. 394/5 uyarınca verdiği kararların kesin olduğu ve bu durumda normal koşullarda davada verilen nihai hükmün doğurduğu kesin hüküm etkisi oluşmasa da ihtiyati tedbir kararlarına özgü sınırlı bir kesinlikten söz edilebileceği belirtilmektedir⁴⁹. Bu nedenle reddedilmiş ve kanun yolu denetiminden geçmiş bir ret kararı üzerine, hiçbir durum ve şart değişmeksizin tekrar ihtiyati tedbir talep edilmesi halinde, bu talep mahkemece kesinlikten bahisle reddedilecek, bu ret kararı üzerine kanun yoluna başvurulursa istinaf merciince de aynı yönde karar verilecektir. Benzer şekilde mahkemece hiçbir koşulun değişmemesi nedeniyle aynı talebin reddedilmesi, mahkeme kararlarına karşı güvenin korunmasını sağlayacak ve geçici nitelikte⁵⁰ olsa dahi çelişik kararlar verilmesini engelleyecektir⁵¹.

Son olarak ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması durumunda, HMK m. 341/2’de yer alan parasal sınırların⁵² uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide bizim de katıldığımız bir görüşe göre; ihtiyati tedbir yargılaması, hukuki korumayı amaçlayan kararlardır ve konusu parayla ölçülemez⁵³. Bu nedenle kanun yollarına başvuru için parasal sınır öngören maddelerin, tedbir yargılamalarının denetiminde uygulanabilir olmadığı kanaatindeyiz.

⁴⁹ ÖZEKES, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 123; aksi yönde bkz. Yarg. 3.HD. 2021/3452 E. 2021/6001 K. 04.06.2021 T.: “... İhtiyati tedbir kararı geçici bir karar olup, durum ve şartların değişmesi halinde değiştirilebilir veya kaldırılabilir. Bu nedenle ihtiyati tedbir kararları kesin hüküm teşkil etmedikleri gibi, asıl dava konusu olan hakkın varlığına da karine teşkil etmezler. Buna göre, ihtiyati tedbir talebinin kabul veya reddine karar verilmesi, asıl davanın da kabul veya reddini gerektirmez...”, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

⁵⁰ Geçici hukuki koruma kararlarının “Geçicilik” niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. ERİŞİR, Tedbir, s. 107 vd.

⁵¹ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 590; ÖZEKES, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 123.

⁵² Kanun yoluna başvurulması noktasında bu hakkın parasal açıdan sınırlandırılmasının ayrıntılı değerlendirilmesi hakkında ayrıca bkz. Ejder YILMAZ, “Hukuk Davalarında Yasa Yollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlanmasının Yerindeliği Sorunu”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1988-19881-1091>, (E.T.: 21.05.2022), (Yerindelik), s. 142 vd.

⁵³ Nesibe KURT-KONCA/Ceren DAMAR, “İş Yargısında İstinaf Kanun Yolu”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-125-1588>, (E.T.: 21.05.2022), s. 206-207; nitelik parasal sınır ile ilgili doğrudan bir görüş belirtilmese de geçici hukuki koruma yargılamasının amacına ilişkin aynı yönde bkz. ÖZEKES/ERİŞİR, s. 1259; aksi yönde YARDIM, s. 229.

B. İstinaf Kanun Yolu Denetimine Tabi Kararlar ve Bu Kararların Denetimi

1. İstinaf Kanun Yolu Denetimine Tabi Tedbir Kararları

Yerel mahkemelerce tedbir talepleri hakkında verilen kararlar, esasla ilişkin ancak uyuşmazlığı nihai olarak çözmeyen ara kararlardır. Bu bağlamda kural olarak ara kararlara karşı ancak esas hakkındaki hükümlerle birlikte kanun yoluna başvurulabilir. Bununla birlikte kanun koyucu tarafından açıkça öngörülen hallerde ara kararlara karşı da tek başına kanun yoluna gidilebilmesi mümkündür⁵⁴. Nitekim HMK m. 391/3 ve m. 394/5 uyarınca ihtiyati tedbir talebinin reddi kararları, ihtiyati tedbir talebinin yüze karşı kabulü kararları veya ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karşı itiraz üzerine verilen kararlar kanunun açık hükmü gereği istinaf kanun yolu denetimine tabidir. Yerel mahkemelerin tedbir talepleri ile ilgili verilen kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması halinde HMK m. 393/5 uyarınca tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örnekleri ilgili mahkemeye gönderilir. Zira buradaki amaç, esas yargılamanın sekteye uğratılmaması ve tedbir yargılamalarının ivediliğinin sağlanabilmesidir.

2. Yerel Mahkemece Tedbir Talebinin Reddi Halinde Bu Kararların Denetimi

Yerel mahkemeden tedbir talep edilmesi üzerine yapılan değerlendirme sonucunda gerekli koşullar sağlanmamış ise tedbir talebi reddedilebilir. Yerel mahkemece tedbir talebinin reddedilmesi üzerine bu karara karşı HMK m. 391/3 uyarınca kanun yoluna başvurulabilir. Buradaki kanun yolu deyiminden istinaf kanun yolu anlaşılmalıdır. Bu noktada bölge adliye mahkemesi, yerel mahkemece verilen tedbir talebinin reddine ilişkin kararı yerinde bularak istinaf başvurusunun esastan reddine karar verebilir. Bu karar kesindir⁵⁵. Aksine bölge adliye mahkemesi; ye-

⁵⁴ YILMAZ, Şerh, s. 5294-5295; ATALI, Pekcanitez Usul, s. 1970-1971, 1974; aynı yönde İstanbul BAM. 44.HD. 2021/522 E. 2021/584 K. 27.05.2021 T., <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 21.05.2022)

⁵⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 588; İstanbul BAM 12.HD. 2023/896 E. 2023/766 K.

rel mahkemenin tedbir talebinin reddine ilişkin kararı hatalı bulması halinde, tedbir talebi ile ilgili bizzat kendisi karar verebileceği gibi duruma göre gönderme kararı vermesi de mevcut HMK açısından mümkündür. Ancak bu haller kendi içerisinde çeşitli sonuçlar ve tartışmalar doğurduğundan konu parçalar halinde irdelenecektir.

a. Bölge Adliye Mahkemesince Bizzat Tedbire Karar Verilmesi

Yerel mahkemece reddedilmiş tedbir talebi üzerine bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu haklı bularak bizzat tedbire hükmetmiş olabilir⁵⁶. Bölge adliye mahkemesinin duruşmalı olarak tedbire hükmetmiş olması veya duruşma açmaksızın tedbire hükmetmesi olasılıklar dahilindedir. İlk olasılıkta istinaf merciince duruşma açılarak ve aleyhine tedbir talep edilen taraf dinlenilerek tedbir talebi kabul edilmişse bu karar HMK m. 391/3 uyarınca kesindir. Nitekim burada istinaf merciince tedbir talebi hakkında duruşmalı olarak karar verildiyse ve aleyhine tedbir talep edilen taraf bu duruşmada hazır bulunduyorsa bu durumda tedbir talebiyle ilgili tüm itirazlarını bu yargılamada ileri sürmüş olmalıdır. Zira

17.05.2023 T.: "... mevcut davalar nedeniyle yaklaşık ispat koşulunun bu aşamada oluşmadığı gerekçesiyle reddi gerekirken, ilk derece mahkemesi kararında yer alan gerekçe hatalıdır. İhtiyati tedbir talep eden vekilinin istinaf isteminin bu yönden kabulüyle karar gerekçesinin yukarıdaki şekilde değiştirilmesine karar verilerek, 6100 Sayılı hmk'nun 353/1.b.2 maddesi uyarınca aşağıdaki şekilde yeniden hüküm tesis edilmiştir... ihtiyati tedbir talep eden vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile, 6100 sayılı hmk'nun 353/1.b.2 bendi uyarınca ... tarihli kararının kaldırılmasına ve yeniden hüküm tesisine... ihtiyati tedbir talep edenin, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin önlenmesine yönelik tedbir talebinin reddine... dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 362/1.f bendi gereğince kesin olmak üzere...".

⁵⁶ İstanbul BAM 12.HD. 2023/896 E. 2023/766 K. 17.05.2023 T.: "... Somut olayda... ilk derece mahkemesince taşınmazın dava konusu olmadığı kabul edilmiş ise de davacının terditli taleplerinden ilki taşınmazın tapusunun iptali davacı adına tescili talebine ilişkin olduğu, yöneticinin sorumluluğu ve muvazaa hukuksal nedenlerine dayalı tapu iptali davasında taşınmazın davanın konusunu teşkil etmediğinin kabulünün sakıncalı bulunduğu, dava dosyası içeriğinde mevcut ceza soruşturmalarında yapılan tespitler kapsamında yaklaşık ispatın sağlandığının kabulü gerektiği, davacı vekilinin istinaf sebepleri yerinde görüldüğünden ihtiyati tedbir isteminin reddine dair ara kararın kaldırılmasına, yeniden ara karar verilerek davacı vekilinin ihtiyati tedbir isteminin teminat karşılığı kabulüne karar verilmiştir... Tekirdağ Asliye Ticaret Mahkemesi'nin... tarihli ara kararının HMK 353 (1)b-2 gereği kaldırılmasına... davacıların ihtiyati tedbir talebinin kabulü ile... taşınmazın üçüncü şahıslara devir edilmemek üzere tapu kaydına ihtiyati tedbir şerhi konulmasına, dava değerinin %10'u oranında takdir olunan... teminat yatırıldığında ihtiyati tedbir kararının ilk derece mahkemesince tapu sicil müdürlüğüne bildirilmesine, İhtiyati tedbir kararının infazına kadar ise taşınmazın tapu kaydına «davalıdır» şerhi konulmasına... dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda HMK 362 (1)-f maddesi uyarınca kesin olmak üzere..." aynı yönde Antalya BAM. 11.HD. 2022/2745 E. 2022/1815 K. 15.12.2022 T.; İzmir BAM 1.HD. 2022/984 E. 2022/968 K. 07.04.2022 T.; İstanbul BAM 14.HD. 2020/2093 E. 2021/157 K. 11.02.2021 T., <https://www.kazanci.com.tr>, (E.T.: 16.07.2023).

sonrasında bu karara karşı itiraz hakkı bulunmadığı gibi temyiz hakkı da bulunmamaktadır⁵⁷. Ancak daha önce itiraz bölümünde de belirttiğimiz üzere, ortada henüz verilmiş bir tedbir kararı bulunmaksızın tedbir talebiyle ilgili tarafların dinlenmesi amacıyla istinaf merciince HMK m. 356 uyarınca duruşma yapılması ve tarafların bu duruşmaya davet edilmesi halinde, aleyhine tedbir talep edilenin duruşmaya katılmaması ve katılmadığı bu duruşmada aleyhine tedbire hükmedilmiş olması halinde itiraz hakkının sönmediğinin kabul edilmesi gerektiği -*özellikle hükme karşı kanaatimizce temyiz yoluna başvurulamayacağı dikkate alınarak kanaatindeyiz.*

İkinci olasılıkta istinaf merciince -*tedbir yargılamalarına hâkim olan ivedilik ilkesi gereği-* duruşma açılmaksızın aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda tedbir talebinin kabulüne karar verilebilir⁵⁸. HMK m. 391/3'ün lafzı dikkate alındığında istinaf merciince verilen bu kararlar da kesindir. Ancak bu ihtimalde aleyhine tedbir talep edilen taraf dinlenilmeksizin tedbir kararı verildiğinden bu tarafa itiraz hakkı tanımamak -*verilecek hükmün kesin olduğu göz önünde bulundurulduğunda-* hukuki dinlenilme hakkına ve silahların eşitliği ilkesine aykırılık teşkil eder⁵⁹. Ayrıca yerel mahkemece tedbir talebinin reddine ilişkin gerekçeli kararın aleyhine tedbir talep edilene tebliğ edilmiş olması, yerel mahkemenin tedbir talebinin reddi kararı üzerine tedbir talep edenin istinaf yoluna başvuru dilekçesinin aleyhine tedbir talep edilene tebliğ edilmiş olması veya tedbir talep edenin istinaf dilekçesine aleyhine tedbir talep edilen tarafından cevap verilmiş olması, aleyhine tedbir talep edilenin hukuki dinlenilme hakkının yerine getirilmiş olduğu anlamına gelmez.

⁵⁷ SİMİL, s. 178, 187.

⁵⁸ SİMİL, s. 178, 187.

⁵⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 211; SİMİL, s. 179; YARDIM, s. 237; aksi yönde bkz. ÖZDEMİR, s. 114; aksi yönde Ankara BAM 11.HD. 2023/1615 E. 2023/1457 K. 06.07.2023 T.: "... istinaf başvurusunun 6100 sayılı HMK'nın m.353/1-b.2 bendi uyarınca kabulü ile ... dava dosyası üzerinden verilen "davacının tedbir talebinin tedbir harcı yatırılmadığından... reddine" dair ara kararının kaldırılmasına, yerine; davacının ihtiyati tedbir talebinin kısmen kabulü ile ... istinaf incelemesi sırasında duruşma açılmadığından... dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda... HMK'nın 362/1-f bendi uyarınca temyiz yolu kapalı olmak üzere oy birliği ile karar verildi..."; İstanbul BAM 12.HD. 2023/896 E. 2023/766 K. 17.05.2023 T.; Antalya BAM. 11.HD. 2022/2745 E. 2022/1815 K. 15.12.2022 T.; İzmir BAM 1.HD. 2022/984 E. 2022/968 K. 07.04.2022 T., <https://www.kazanci.com.tr>, (E.T.: 14.07.2023).

Karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkının yerine getirilmesi demek, tedbir talebi hakkında dosya üzerinden karar verilmemesini ve mahkemenin duruşma açarak duruşmada aleyhine ihtiyati tedbir kararı verileni dinlemiş olması anlamına gelmelidir⁶⁰. Tüm bu nedenlerle aleyhine tedbir talep edilen taraf dinlenilmeksizin tedbir kararı verilen hallerde itiraz hakkı tanınmalıdır. Yapılan itiraz üzerine istinaf merciince verilen kararların kesin olduğu kanaatindeyiz.

Yerel mahkemenin tedbir kararını reddetmesi ve bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine istinaf merciince yokluğunda aleyhine tedbir kararı verilen tarafa itiraz hakkı tanınması gerektiğinin kabulü halinde itirazların hangi mahkemeye yapılması gerektiği belirsizdir. Bu noktada öğretide bir görüş, istinaf merciince lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, henüz uyuşmazlığın esası hakkında yargılamayı başlatmamışsa, istinaf merciince yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, bu karara ilişkin tüm itirazlarını kararı veren istinaf merciine yapmalıdır. Bu durumda istinaf merciinin vereceği karar kesindir. Ancak lehine tedbir kararı verilen taraf esasa ilişkin yargılamayı başlatmış ise aleyhine tedbir kararı verilen taraf; tüm itirazlarını -7251 sayılı Kanun ile HMK m. 394'e yapılan ekleme sonucunda- esasa ilişkin uyuşmazlığı çözmekle görevli yerel mahkemeye yapmalı ve tüm bu itirazlar hakkında yerel mahkemece karar verilmelidir⁶¹. Bu durumda

⁶⁰ SİMİL, s. 179; aynı yönde bkz. Antalya BAM. 11.HD. 2021/2869 E. 2021/2094 K. 07.12.2021 T.: "... Mahkemenin itiraz üzerine tarafları davet edip gelenleri dinledikten sonra karar vermek yerine, değişik gerekçeyle dosya üzerinden karar vermesi emredici nitelikteki düzenlemeye aykırı olduğu gibi savunma hakkının kısıtlanması niteliğindedir. Bu nedenle aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen davalı ...Bank A.Ş. vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne, İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına... 6100 Sayılı HMK'nın 353/1-a-6. maddesi uyarınca mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiş..."; Gaziantep BAM. 11.HD. 2022/1573 E. 2022/1436 K. 03.10.2022 T.; İstanbul BAM. 14.HD. 2021/301 E. 2021/271 K. 02.03.2021 T.; İstanbul BAM. 14.HD. 2021/1468 E. 2021/1058 K. 09.09.2021 T., <https://www.kazanci.com.tr>, <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023); aksi yönde YARDIM, s. 237.

⁶¹ SİMİL, s. 180; YARDIM, s. 237-238; aynı yönde Trabzon BAM. 4.HD. 2020/1045 E. 2020/971 K. 06.11.2020 T.: "... Somut olayda; ihtiyati tedbir isteyen vekilinin talebi uyarınca evrak üzerinden yapılan inceleme neticesinde... ihtiyati tedbir kararı verildiği, bu karara karşı ... itiraz edildiği, mahkemece itiraz uyarınca yapılan değerlendirme neticesinde... ek kararlar itirazın reddine karar verildiği sabittir. Ne var ki bu aşamalar sırasında ihtiyati tedbir isteyen vekilince 04.08.2020 tarihli dilekçeyle esasa ilişkin davanın açıldığı, bu davanın yargılmasına... sayılı dosyası üzerinden devam edildiği, bu hususun Dairemizin 2020/992-920 Esas-Karar sayılı dosyasında yapılan istinaf incelemesi sonrasında verilen karardan anlaşıldığı sabit olmakla; yukarıda açıklanan Kanun hükümleri uyarınca esas hakkındaki davanın açılması sonrasında ihtiyati tedbir kararına yönelik itirazın incelenmesi hususunda mahkemenin görevinin sona erdiği, bu nedenle itirazın esasa

itiraz hakkında kararı yerel mahkeme vermiş olacağından karara karşı kanun yoluna başvurulabileceği, itiraz hakkında verilen kararın denetiminin sağlanabileceği belirtilmektedir⁶². Yine aynı görüşe göre itirazın yapıldığı an dikkate alınmamalı, itiraz esasa ilişkin yargılama başlandıktan önce istinaf merciine yapılmış ve istinaf merciince itiraz hakkında bir karar verilmeden önce esasa ilişkin yargılama başlatılmışsa HMK m. 20 kıyasen uygulanarak istinaf merciince yerel mahkemeye gönderme kararı verilmekle yetinilmelidir. Bu kararın taraflara tebliğinden itibaren iki haftalık hak düşürücü süre içerisinde dosyanın gönderilmesi için taraflarca başvuru yapılmaması halinde ise itirazın yapılmamış sayılmasına karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir⁶³.

Biz yukarıdaki görüşe katılamamaktayız. İlk belirtmek gerekir ki istinaf merciince tedbir talebinin kabul edilmesi üzerine kararın tefhim veya tebliği ile tedbir talebi kabul edilen tarafın HMK m. 393 ve m. 397'de yer verilen kısa hak düşürücü süreleri işlemeye başlayacaktır. Bu nedenle karara karşı bölge adliye mahkemesine itiraz edilmiş olursa dahi bölge adliye mahkemesince itiraz hakkında süratle karar verilmesi uygulamada pek mümkün olmadığından yukarıdaki görüş uyarınca tüm itirazlar ya en başında ya da sonradan yerel mahkemeye intikal edecek, yine yerel mahkemenin kararına karşı tekrar kanun yoluna başvurulabilecektir. Bu durumun ise ihtiyati tedbir yargılamalarına egemen olan ivedilik ilkesi ve itirazın hukuki niteliği ile bağdaşmadığı kanaatindeyiz. Zira burada tedbir kararı, zaten denetim mercii görevini üstlenen istinaf merciince verilmiş ve tedbir kararı denetimsiz kalmamıştır. Aksinin

ilişkin davanın görüldüğü dosyada değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Açıklanan bu durum karşısında; görev hususunun kamu düzenine ilişkin olduğu da gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi yerine, işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz olduğundan mahkemece verilen kararın HMK'nun 355 ve 353/(1)-a-3. maddeleri uyarınca resen kaldırılmasına, kaldırma kararının sebep ve şekli gözetilerek ihtiyati tedbir isteyen vekilinin istinaf itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığına dair aşağıda belirtilen şekilde karar verilmiştir...", <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023). Olması gereken hukuk açısından itirazın kararı veren mahkemece değil aynı derecedeki bir başka hukuk mahkemesi tarafından incelenmesinin daha doğru olacağı hususunda bkz. BUDAK/KARAASLAN, Usul, s. 370.

⁶² SİMİL, s. 180; aksi yönde bkz. ÖZEKES, Pekcantez Usul, s. 2263.

⁶³ BUDAK/KARAASLAN, Usul, s. 370; SİMİL, s. 180. HMK m. 353/1-a-3 hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Mine AKKAN, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353/1-a-3 Hükmü Kapsamında Verilen Bölge Adliye Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi", MİHDER, 2019, C. 15, S. 44, (Değerlendirme), s. 763 vd.

kabulü halinde, istinaf merciinin verdiği ve kâğıt üzerinde kesin olan kararın tersine yerel mahkemece karar verilebilmesi gündeme gelebilir. Bu durum istinafın kesin olarak karar vermesi gereken hallere aykırılık teşkil eder ve adalete olan güveni sarsar. İtiraz; niteliği gereği kanun yolu niteliğini haiz olmayan, çoğu zaman yatay yönlü (*bazen ise dikey yönlü olması gereken*) bir hukuki çaredir. İstinaf merciinin verdiği kararlara karşı yapılan itirazın yerel mahkemece görülmesi, itirazın aşağı yönlü bir hukuki çare olmasına yol açar. Ayrıca itirazın kanun yolu niteliğini haiz olmaması *-istinaf kadar olmasa da-* itirazın belirli bir seviyede kararı yeniden denetleyici ve gözden geçirmeye sevk edici karakteri bulunduğu gerçeğini değiştirmez⁶⁴. Hal böyle iken istinaf merciinin verdiği bir kararın yerel mahkemece belli seviyede denetlenmesi veya gözden geçirilmesi⁶⁵ mümkün olmamalıdır. Yine 7251 sayılı Kanun ile HMK m. 394/2'ye yapılan eklemenin; yargılamanın esasına vâkıf olan hâkim tarafından ihtiyati tedbir talepleriyle ilgili karar verilmesi gayesiyle yapıldığı kabul edildiğinde, esasa ilişkin yargılaması henüz başlamış bir dosyanın hâkimindense en azından dosyada istinaf incelemesi yapmış ve tedbir kararı vermiş olan hâkimin/hâkimlerin, dosyanın esasıyla ilgili daha çok bilgi sahibi olmasının kuvvetle muhtemel olduğu, bu nedenle ihtiyati tedbir yargılamasının ihtiyaç duyduğu ivediliğin bu haliyle daha kolay sağlanabileceği kanaatindeyiz. Tüm bu nedenlerle istinaf merciince aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda verilmiş olan tedbir kararlarına karşı itirazlar, her durumda istinaf merciine yapılmalı ve istinaf merciinin bu hususta verdiği kararlar kesin olmalıdır.

Son olarak yerel mahkemece ihtiyati tedbir talebinin reddi kararı üzerine istinaf aşamasında tedbir talep edenin bu talebi kabul edilmiş olsa dahi bu kabul kararı *-daha önce itiraz bölümünde de belirttiğimiz üzere-* hatalı veya tedbir talep edenin talebini tam olarak karşılamakta eksik kalan bir karar olabilir. Bu durumda bölge adliye mahkemesi tarafından tedbir talebinin kabulüne ilişkin karar, niteliği itibarıyla bir denetim kararı olduğu için bu karara karşı *-kanımızca-* temyiz yoluna da başvuru-

⁶⁴ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2155-2156; aksi yönde itirazın denetim işlevinden ziyade eksik yargılamayı tamamlayıcı işlevinin daha belirgin olduğu yönünde bkz. YARDIM, s. 110-111.

⁶⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 211; ÖZEKES, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 117.

lamaz. O halde ihtiyati tedbir yargılamasının mümkün olduğunca ivedi olması gerektiği göz önünde bulundurulmalı, tarafın hukuki dinlenilme hakkına riayet edilerek talebi kabul edilen tarafa da itiraz hakkı tanınmalıdır. Zira talep edenin talebi burada ilk defa kabul edildiği için tedbire ilişkin kabul kararında daha önce öngörmediği ve ihtiyacını tam olarak karşılamayan bir hususla karşılaşması imkân dahilindedir. Bu halde, talebi kabul edilen tarafa itiraz hakkı tanınarak kararın gözden geçirilmesinin sağlanmasına cevaz verilmesi, olması gereken hukuk açısından elzemdir⁶⁶. Karara karşı itirazları ise her durumda kararı veren istinaf mercii incelemelidir.

b. Bölge Adliye Mahkemesince Gönderme Kararı Verilmesi

Yerel mahkemenin tedbir talebinin reddine ilişkin kararına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine istinaf mercii; istinaf başvurusunun kabulü ile HMK m. 353/1-a uyarınca yerel mahkeme kararını kaldırarak dosyanın ilgili yerel mahkemeye gönderilmesine⁶⁷ karar verebilme yetkisi de bulunmaktadır⁶⁸. Bu halde verilen kararlar da HMK m. 353/1-a

⁶⁶ SİMİL, s. 187.

⁶⁷ Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Tolga AKKAYA, “İstinaf İncelemesi Sonunda İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, (MİHBİR), s. 115 vd.

⁶⁸ SİMİL, s. 174; aynı yönde bkz. İzmir BAM. 20.HD. 2023/7 E. 2023/120 K. 25.01.2023 T.: “... Dosyanın yapılan incelemesinde, davacıların yaralandıkları trafik kazası sebebiyle maddi ve manevi tazminat talep ettikleri davada, kazaya sebebiyet verdiği iddia edilen ... plakalı davalı ... Şti.ye ait olan kamyon yönünden ihtiyati haciz kararı verilmesini dava dilekçesinde açıkça talep etmelerine rağmen mahkemeye talep dışına çıkılarak talebin ihtiyati tedbir olarak algılanıp reddine karar verildiği, bu durumda eldeki davada istinaf denetimine tabi bir ihtiyati haciz kararı olmadığı anlaşılmalı, davacılar vekilinin istinaf başvurusunun esastan kabulüne; kararın açıklanan gerekçeler doğrultusunda kaldırılmasına, diğer istinaf nedenlerinin bu aşamada incelenmesine yer olmadığına, davanın yeniden görülmesi için 6100 Sayılı hukuk muhakemeleri kanunu'nun 353- (1 -a)-6) maddesi gereğince; dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar verilerek, aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir ... istinaf itirazlarının kabulü ile... ara kararının hmk 353/1-a-6. maddesi gereğince kaldırılmasına... davanın yeniden görülmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine... dair; dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde hmk 362/1-f maddesi gereğince kesin olarak... ”; İstanbul BAM. 14.HD. 2022/606 E. 2022/513 K. 28.04.2022 T.: “... Davacının, bononun zayı olmasından sonra İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin... Esas sayılı dosyasında zayı olan kıymetli evrakın iptali ile ödemededen men kararı talepli hasımsız dava açtığı görülmüştür. İlk derece mahkemesince, hasımsız açılan kıymetli evrakın iptali davasında tedbir talep edilmesi gerektiği gerekçesi ile eldeki değişik iş dosyasında tedbir talebinin reddine karar verilmiştir. Hasımsız şekilde açılan kıymetli evrakın iptali talebi, niteliği itibarıyla bir çekışmesiz yargı işi olup, bu tür bir dosyada ihtiyati tedbire karar verilemez. Sadece iptali talep edilen kıymetli evrakın ödenmesinin önlenmesine karar verilebilir. Kıymetli evrakın zayı nedeniyle iptali talebinin HMK'nın 391. maddesinde bahsi geçen davalardan olmaması nedeniyle, ilk derece mahkemesinin tedbir talebini değerlendirmek konusunda yetkili ve görevli olduğu, bu nedenle sunulan delillerin değerlendirilerek

ve m. 391/3 uyarınca kesindir. Örneğin tedbir talebi üzerine yerel mahkemece yaklaşık ispatın varlığını ispatlamaya yarayacak deliller araştırılmadan veya dosyaya bu kapsamda sunulan deliller değerlendirilmeden tedbir talebi reddedilmişse bu karar HMK m. 353/1-a-6⁶⁹ uyarınca kaldırılarak geri gönderilebilir. Ancak öğretide bir görüş; özellikle ihtiyati tedbir talebinin amacı, tedbir talebi hakkında ivedi bir şekilde karar verilmesi gerekliliği ve tarafların geçici hukuki koruma yargılamasına ilişkin haklı beklentilerine işaret ederek delillerin toplanmasının veya değerlendirilmesinin istinaf merciince daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilebileceği hallerde kanunun lafzıyla sıkı sıkıya bağlı kalınmaması gerektiğini, bu durumda dosyanın yerel mahkemeye gönderilmesi yerine tedbir talebi hakkında istinaf merci tarafından bizzat verilmesi gerektiğini isabetle belirtmektedir⁷⁰. Bu noktada önemli olan husus tedbir ta-

HMK'nın 389 ve devamı maddelerinde belirtilen ihtiyati tedbir koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi gerekirken, kararda yazılı gerekçeyle talebin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur. Açıklanan bu gerekçelerle, HMK'nın 353/1.a.6. maddesi uyarınca dosya üzerinden yapılan istinaf incelemesi sonucunda, işin esası incelenmeksizin ilk derece mahkemesinin istinafa konu kararının kaldırılmasına dair aşağıdaki karar verilmiştir... hmk'nın 353/1.a.6. maddesi uyarınca, işin esası incelenmeksizin, ilk derece mahkemesinin istinafa konu kararının kaldırılmasına... yukarıdaki açıklamalar ışığında talebin yeniden değerlendirilip karara bağlanması için dosyanın, kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilmesine, hmk'nın 353/1.a. maddesi uyarınca dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda, oybirliğiyle ve kesin olarak karar verildi..."; Gaziantep BAM. 11.HD. 2022/1573 E. 2022/1436 K. 03.10.2022 T.; İstanbul BAM 15.HD. 2019/392 E. 2019/315 K. 12.03.2019 T. İstanbul BAM. 16.HD. 2019/2172 E. 2019/2180 K. 18.10.2019 T., <https://www.kazanci.com.tr>, <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023); aksi yönde bkz. ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2489

⁶⁹ Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Muhammet ÖZEKES/Nilüfer BORAN-GÜNEYSU, Deliller ve Hüküm Eksikliği Yönünden İstinaf İncelemesi ve Kararı (HMK m. 353/1-a-6), Onikilevha, İstanbul 2021; Hakan PEKCANITEZ, /Oğuz ATALAY/ Muhammet ÖZEKES, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair 7251 Sayılı Kanun Hakkında Değerlendirme", <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-150-1938#:~:text=7251%20sayılı%20Kanun%271a1%20Hukuk,zorunlu%20ara-%20buluculuğun%20kabul%20edilmesidir>, (E.T.: 21.05.2022), (7251), s. 285 vd.; Selçuk ÖZTEK/Sema TAŞPINAR-AYVAZ/Serdar KALE, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi'ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi", <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-149-1924>, (E.T.: 21.05.2022), (Değerlendirme), s. 141 vd.; Cenk AKİL, "22.07.2020 Kabul Tarihli ve 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İstinafa İlişkin Olarak Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1500397>, (E.T.21.05.2022), (7251), s. 419 vd.

⁷⁰ SİMİL, s. 175; YARDIM, s. 219, 234; aynı yönde bkz. Yarg. 5.HD. 2020/4675 E. 2020/8340 K. 07.10.2020 T.: "... İlk derece mahkemesince davanın kabulüne ilişkin olarak verilen karara karşı, davalı idare vekili tarafından yapılan istinaf başvurusunun ... Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesince kabulü ile ... 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin... sayılı ilamının kaldırılmasına, eksik delillerin toplanıp davanın yeniden görülmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine iadesine, dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda HMK'nun 353/1-a-6 maddesi uyarınca kesin olarak karar verilmiş; bu kararın, davacılar vekilince temyiz edilmesi üzerine HMK'nun 353/1-a-6 maddesi uyarınca kararın kesin olduğu gerekçesiyle, davacılar vekilinin

lebiyle ilgili bir karara varılabilmesi için gerekli ve yeterli olan yaklaşık ispat faaliyetinin yerine getirilip getirilmemesidir⁷¹. Bu sebeple ihtiyati

temyiz talebi ... Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 28.02.2019 tarihli ek kararı ile reddedilmiş ve bu ek karar, yine davacılar vekilince süresi içerisinde temyiz edilmiştir... Her ne kadar ... Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesince dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda 6100 sayılı HMK'nun 353/1-a-6 maddesi uyarınca kararın kesin olarak verildiği belirtilmiş ise de; öncelikle, bölge adliye mahkemesince verilen bu karara karşı temyiz yoluna başvurulmasının mümkün olup olmadığı ön sorun olarak incelenmelidir... Bölge Adliye Mahkemesince davalı idare vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile eksik inceleme sebebiyle ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine dair hüküm kurulduğundan HMK 353/1-a-6 maddesi uyarınca karar verildiği görülmektedir. HMK'nun 353/1-a-6 maddesinde ise, İlk derece mahkemesince, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması halinde, esasa ilişkin inceleme yapılmadan kararın kaldırılmasına kesin olarak karar verileceği düzenlenmiştir. HMK'nun 369.maddesinde "Yargıtay, tarafların ileri sürdüğü temyiz sebepleri ile bağlı olmayıp, kanununu açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir" hükmü bulunmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353.maddesinde, bölge adliye mahkemesinin dosyayı ilk derece mahkemesine geri gönderme sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. Kanunda sayılan geri gönderme sebepleri arasında "delillerin eksik toplanması" bulunmamakta olup "uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş" olması vardır. Taraflarca gösterilen ve ilk derece mahkemesince toplanan deliller davanın esası hakkında hüküm kurmaya yeterli olduğundan Bölge Adliye Mahkemesince Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/1-a-6 maddesi uyarınca eksik hususların ikmali için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine dair kesin verilen kararın HMK'nun 369. maddesinde belirtilen 'Kanunun açık hükmüne aykırılık' teşkil ettiği, bu itibarla bölge adliye mahkemesince verilen kararın temyizinin mümkün olduğu sonucuna varıldığından ... Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 28.02.2019 tarihli temyiz isteminin reddine ilişkin ek kararın kaldırılmasına karar verildikten sonra işin esasının incelenmesinde; İlk derece mahkemesince tarafların gösterdikleri delillerin çoğu toplandığından Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/1-a-6. maddesi uyarınca eksik hususların ikmali için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi doğru olmadığı gibi, eksik delillerin toplanması konusunda özellikle HMK'nun 353, 354 ve 373. maddeleri ele alındığında da, kanundaki düzenleme karşısında bölge adliye mahkemesince verilen kararın yerinde olmadığı anlaşılmaktadır... Yukarıda belirtilen hükümler değerlendirildiğinde; eksik delillerin bölge adliye mahkemesince toplanması gerektiğinden bölge adliye mahkemesince toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması, Doğru görülmemiştir..", <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

⁷¹ SİMİL, s. 177; aynı yönde bkz. İstanbul BAM. 7.HD. 2020/1060 E. 2020/990 K. 16.07.2020 T.: "... Açıklanan nedenlerle davacı vekilinin istinaf itirazının kabulüne İDM 24/02/2020 tarihli ihtiyati tedbirin reddine ilişkin ara kararının kaldırılmasına, davacının tedbir isteminin yazılı sözleşme ve ödeme belgesine dayanmış olmakla durumun özelliği gereği teminat alınmaksızın dava konusu taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir talebinin kabulüne, kesin olarak karar verilmesi gerektiği kanısına varılarak aşağıdaki hüküm kurulmuştur..."; Bursa BAM. 4.HD. 2020/1103 E. 2020/1008 K. 28.09.2020 T.: "... Yargılamadaki hukuka aykırılıkların niteliğine göre eksikliklerin dairemizce dosya üzerinden tamamlanması mümkün olup davada yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığından ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve ihtiyati tedbir talebi hakkında dairemizce hüküm kurulması gerekmektedir... ", <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T.: 21.05.2022); aksi yönde bkz. İstanbul BAM. 14.HD. 2021/2222 E. 2021/1626 K. 16.12.2021 T.: "... Mahkemenin tedbir talebinin reddine ilişkin yukarıda söz edilen istinafa konu ara karar içeriğinde de bu yöndeki talep üzerinde durulmamış ve talebin karşılanmadığı anlaşılmıştır. Davacı vekilince de bu husus istinaf başvuru nedeni yapılmıştır. Açıklanan bu gerekçelerle, davacının tedbire kayyım atanması istemi yönünden deliller değerlendirilmeksizin ve bu talep yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmadığı gibi karar da verilmediği anlaşılmakla, HMK 353/1.a.6. maddesi uyarınca dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda, ilk derece mahkemesinin istinafa konu kararının kaldırılmasına dair aşağıdaki karar verilmiştir... ", <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023).

tedbir yargılamalarının ihtiyaç duyduğu ivedilik dikkate alındığında, istinaf merciinin geri gönderme yetkisini sınırlı bir şekilde kullanması gerektiği aşikârdır.

3. Yerel Mahkemece Tedbir Talebinin Kabulü Halinde Bu Kararların Denetimi

Yerel mahkemece tedbir talebi iki şekilde kabul edilmiş olabilir. İlk ihtimal, aleyhine tedbir talep edilenin bizzat yüzüne karşı ihtiyati tedbir talebinin kabul edilmesidir. Bu noktada yüzüne karşı aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın başvurabileceği tek seçenek istinaf kanun yoludur. HMK m. 391/3 uyarınca istinaf merciinin bu hususta vereceği kararlar kesindir.

İkinci ihtimalde, yerel mahkeme tedbir talebini, aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda kabul etmiş olabilir. Bu durumda yokluğunda aleyhine tedbir kararı verilen taraf HMK m. 394/1 uyarınca yokluğunda verilen karara karşı itiraz edebilir. Buna göre mahkeme itirazı haklı görür ve ihtiyati tedbiri değiştirir veya kaldırır ise ihtiyati tedbir talep eden taraf bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurabilir. Tam tersine mahkemece itiraz yerinde görülmez ise aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilmiş olan taraf, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurabilir⁷². Başka bir ihtimalde mahkemece itiraz üzerine daha önce verilmiş olan karar kaldırılmamakla birlikte talep edenin aleyhine değiştirilmiş ise (*örneğin teminatın miktarının artırılması*) bu durumda tedbir talebi kabul edilen

⁷² İstanbul BAM. 45.HD. 2021/1802 E. 2021/1296 K. 15.12.2021 T.: "... Somut olayda, davalı şirket tarafından taşınmaz davalı kooperatif adına kayıtlı iken 2016 yılında haciz işlendiği, davacının ise taşınmazı 2019 yılında devraldığı, taşınmazı devraldığı sırada tapu kaydı üzerinde haciz bulunduğu davacı bilgisi dahilinde olduğu, ihtiyati tedbir kararının kapsamı belirlenirken iki tarafın hak ve yarar dengesinin gözetilmesi gerektiği, mevcut dosya kapsamı itibarıyla satışın durdurulmasına yönelik tedbir şartlarının oluşmadığı, bu durumda mahkemece tedbir talebinin reddine karar verilmesi gerekirken aksi yönde karar hatalı olduğundan davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun kabulüyle ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, 6100 Sayılı HMK'nun 353/1.b.2 maddesi uyarınca ihtiyati tedbir isteminin reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir... Davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun 6100 Sayılı HMK'nun 353/1.b.2 bendi uyarınca kabulü ile mahkemesi'nin... tarihli ihtiyati tedbir talebinin değerlendirilmesi kararının kaldırılmasına ve yeniden karar verilmesine... 6100 sayılı hmk'nun 389/1 maddesi uyarınca davacı tarafın ihtiyati tedbir talebinin reddine... dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda 6100 sayılı hukuk muhakemeleri kanununun 362/1.f maddesi uyarınca kesin olmak üzere..."; aynı yönde İstanbul BAM. 14.HD. 2021/916 E. 2021/694 K. 03.06.2021 T., <https://www.kazanci.com.tr>, (E.T.: 14.07.2023).

tarafın istinaf yoluna başvurabileceği şüphesizdir. Ayrıca mahkemece yapılan bu değişikliğe rağmen yine de aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın talebi karşılanmamış olabilir. Bu durumda, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf da bu karara karşı doğrudan istinaf kanun yoluna başvurabilecektir. Tüm bu ihtimallerde itiraz sonucu yerel mahkemece verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları üzerine istinaf merciince verilecek kararlar HMK m. 394/5 uyarınca kesindir⁷³.

Öğretide, HMK m. 394/5 gereği yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilmiş olan tarafın *-karara karşı itiraz yoluna başvurmaksızın-* kararı doğrudan kanun yolu denetimine taşıyamayacağı belirtilmektedir⁷⁴. Ancak biz bu görüşe katılmamaktayız. İlk belirtmek gerekir ki

⁷³ Antalya BAM. 11.HD. 2023/635 E. 2023/575 K. 23.03.2023 T.: "... Dosya incelendiğinde mahkemece... D.iş dosyası üzerinden ihtiyati tedbire karar verildiği, davacının aynı mahkemeye... tarihinde aynı husustan dolayı menfi tespit davası açtığı, açılan davanın uyap kayıtları incelendiğinde aynı mahkemenin... esasına kaydedildiği, bankanın tedbire itirazının ise... tarihinde yapıldığı görülmüştür... Buna göre esas hakkındaki davanın ihtiyati tedbire itirazdan önce açıldığı değerlendirilerek, mahkemece itiraz hakkındaki değerlendirmenin d.iş dosyası üzerinden değil esas hakkındaki dava dosyası üzerinden değerlendirilmesi hatalı olmuştur. Yine mahkemece uyumsuzluğa konu kredi sözleşmesinin bir örneği bankadan istenip mahiyetinin tespitinden sonra davalı bankanın itirazının değerlendirilmemesi de hatalı olmuştur. Mahkemece yapılması gereken, uyumsuzluğa konu kredi sözleşmesinin bir örneğinin getirilerek davalının itirazı hakkında asıl davanın açıldığı dosya üzerinden karar verilmesidir. Sonuç olarak, itiraz eden vekilinin istinaf başvurusunun esaslan kabulüyle ilk derece mahkemesi kararının 6100 Sayılı HMK'nın 353/1-a-6. maddesi gereğince kaldırılmasına, dosyanın İlk Derece Mahkemesine geri gönderilmesine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur... itiraz eden vekilinin ilk derece mahkemesi'nin kararına ilişkin istinaf başvurusunun esaslan kabulüne... hmk'nın 353/1-a-6. maddesi gereğince... sayılı kararın kaldırılmasına... dair, 6100 sayılı hmk'nın 353/1-a-6. maddesi gereğince dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda oybirliğiyle ve HMK'nın 353/1-a. maddesinde, 23.03.2023 tarihinde kesin olarak karar verildi..."; İzmir BAM. 10.HD. 2022/1151 E. 2022/1478 K. 30.06.2022 T.: "... SGK Başkanlığı vekilinin istinaf başvurusunun, Hukuk Muhakemeleri Kanun'unun 353/1-b.1 maddesi gereğince esaslan REDDİNE... Dosya üzerinde yapılan inceleme sonrasında, 7036 sayılı Yasanın 7/3 maddesi delaletiyle 6100 sayılı HMK 362/1-f maddesi uyarınca geçici hukuki korumalar hakkında verilen karar niteliğinde olduğundan kesin olmak üzere..."; aynı yönde İstanbul BAM. 44.HD. 2021/522 E. 2021/584 K. 27.05.2021 T.; İstanbul BAM. 14.HD. 2021/554 E. 2021/524 K. 22.04.2021 T., <https://www.kazanci.com.tr>, (E.T.: 14.07.2023).

⁷⁴ KURU/AYDIN, El Kitabı, s. 1275, dn.32.; s. 1279; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 738; YARDIM, s. 107; Konya BAM. 5.HD. 2023/572 E. 2023/550 K. 04.05.2023 T.: "... Somut olayda, ilk derece mahkemesince, tarafların yokluğunda verilen ihtiyati tedbir talebinin kabulüne ilişkin karara davalı ... Vekili tarafından yapılan 03/01/2023 tarihli itirazı, HMK'nun 394/4 maddesi hükmüne gereğince duruşmalı olarak değerlendirilmesi zorunlu iken, itirazlara ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı, buna rağmen davalı ... Vekili tarafından istinaf kanun yoluna başvurulduğu anlaşılmıştır. Bu aşamada HMK'nın 344/1 maddesi kapsamında istinaf yoluna başvurulabilecek istinaf incelemesine tabi usulünce verilmiş bir karar bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, ilk derece mahkemesince, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 394/4 maddesi koşullarına uygun bir karar verilmesi ve bu kararın istinaf edilmesi halinde istinaf incelemesi için dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir. Açıklanan nedenlerle, 6100 Sayılı HMK'nun 168, 341 ve 396. maddeleri gereğince davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun usulden reddine karar vermek gerekmiş, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur... davalı ... vekilinin istinaf başvuru-

itiraz ön kanun yolu niteliğini haiz değildir, hukuki dinlenilme hakkının sağlanabilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından öngörülmüş bir hukuki çaredir. Bu nedenle istinaf kanun yolu denetimiyle aynı işlevleri yerine getirebilmesi mümkün değildir. Yine istinaf sebepleri ve itiraz sebepleri kıyaslandığında istinaf yargılamasının çok daha geniş kapsamda ve en azından üç hâkim tarafından yapıldığı açıktır. Bu bağlamda itiraz incelemesinin istinafa kıyasla daha sınırlı olduğu gözetildiğinde, yokluğunda aleyhine tedbir kararı verilen tarafın birtakım savunmalarının (örneğin *ödemezlik defî savunması her durumda tedbirin şartlarına itiraz kapsamında değerlendirilmeyebilir*) itiraz kapsamında değerlendirilemeyeceği veya bu savunmaların etkisiz⁷⁵ olacağı durumlar ortaya çıkabilir.

sunun hmk'nun 168, 341 ve 396. maddeleri gereğince usulden reddine, davalının 03/01/2023 tarihli itiraz dilekçesindeki itirazlarının ilk derece mahkemesince değerlendirilerek bir karar verilmek üzere dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine... dair; 6100 hmk'nın 362/1-f. maddesi uyarınca dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda oybirliğiyle kesin olarak..."; Gaziantep BAM. 11.HD. 2022/1573 E. 2022/1436 K. 03.10.2022 T.: "... ihtiyati tedbir talebinin kabulü kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. Aleyhine tedbir verilen davalı vekilinin... tarihli dilekçesi ile yokluklarında verilen ihtiyati tedbirin kabulü kararına itiraz etmiş ancak mahkemece itirazı duruşma açılarak değerlendirilmemiştir. Yine davalı vekili 02/09/2022 tarihli dilekçesi ile ihtiyati tedbirin kabulü kararını istinaf etmiştir... Ancak yukarıda da açıklandığı üzere ihtiyati tedbir talebinin kabulü kararına karşı itiraz üzerine HMK'nın 394. maddesi uyarınca itiraz incelemesinin tarafların daveti ile duruşmalı olarak yapılması gerekmekte olup mahkemece davalıların ihtiyati tedbire itiraz ettikleri hususu göz ardı edilerek, itiraz hakkı tanınıp itiraz üzerine karar verilmeksizin dosyanın istinaf incelemesi için Dairemize gönderilmesi doğru görülmüştür... Açıklanan gerekçelerle aleyhine ihtiyati tedbir verilen (davalı) vekilinin istinaf isteminin esasa dair diğer sebepler incelenmeksizin kabulüyle ihtiyati tedbire itiraz incelemesinin HMK'nın 394. maddesinde öngörülen usulde yapılacak üzere dosyanın mahalline geri çevrilmesine karar vermek gerekmiştir... ihtiyati tedbire itiraz eden (davalı) vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne... 6100 sayılı hmk'nın 394. maddesi uyarınca gereği yapılacak üzere dosyanın mahkemesine geri çevrilmesine... hmk'nın 353 ve 362/1-f bendi uyarınca kesin olmak üzere..."; İstanbul BAM 15. HD. 2019/642 E. 2019/446 K. 09.04.2019 T., <https://www.kazanci.com.tr>, <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023).

⁷⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi uyarınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulabilmesinin temel şartı iç hukuk yollarının tüketilmiş olmasıdır. Ancak bu zorunluluğu ortadan kaldıran başlıca nedenlerden biri ise iç hukuk yollarının etkisizliğidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de bu hallerde iç hukuk yollarının tüketilmesinin zorunlu olmadığını içtihat etmektedir. İçtihadı göre, başvuruyu aynı veya benzer konuda tüketilmesi gereken iç hukuk yoluna ilişkin içtihatlar, bu iç hukuk yolunu tüketmenin etkisiz veya anlamsız olduğunu göstermekteyse, bu iç hukuk yolu tüketilmeksizin doğrudan başvuru yapılması halinde, başvuru reddedilmeksizin incelemeye alınmaktadır. Bu durumda bir benzerinin de itiraz noktasında da uygulanabileceğini düşünmekteyiz. Eğer ki tarafça yapılacak savunma, itiraz kapsamında değerlendirilmeksizin reddedilmesi kuvvetle muhtemel ise bu durumda itiraz edilmeksizin doğrudan kanun yolunun işletilmesi gerektiği yönünde şüphe duyulmamalıdır. Nitekim benzer olarak 6216 sayılı Kanun m. 45/2 uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılmasından önce tüm olağan iç hukuk yollarının tüketilmesi gerektiği ancak bunun istisnalarının bulunduğu (*örneğin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesi halinde*), istisnai hallerde ise iç hukuk yolları tüketilmeksizin yapılan başvuruların reddedilmeyeceği hususlarında ayrıca bkz. AKKAN M., Pekantez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekantez Usul), s. 2847, 2867-2868; Ramazan KORKMAZ, Medeni Usul Hukuku Açısında Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru, Onikilevha, Güncellenmiş 2.Baskı, İstanbul 2017, (Bireysel Başvuru), s. 148-149.

Bu durumda tarafı itiraz yoluna mecbur kılmak, itirazı taraflara tanınmış bir hak olmaktan çıkarıp taraflara yüklenmiş bir yükümlülük veya külfet⁷⁶ haline getirecek, mahkemede de gereksiz iş yüküne sebebiyet verecektir. Hukuki dinlenilme hakkı bu denli önemsenmiş olan tarafa, yokluğunda verilen karara karşı salt itiraz etmediğinden bahisle kanun yolu hakkı tanımamak; bir nevi bir hak tanınmış olan tarafa, bu hakkını kullanmaması nedeniyle ceza verilmesi anlamına gelecektir. Tüm bu sebepler bir arada değerlendirildiğinde yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa hükmü doğrudan istinaf etme hakkı tanınmalıdır. Nitekim ihtiyati tedbir talebi yüzüne karşı aleyhine kabul edilen tarafın hükmü doğrudan istinaf etme hakkı var iken salt yokluğunda verilen karara karşı itiraz etmeyen/edemeyen tarafın hükmü istinaf kanun yoluna taşıyamaması eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil eder.

Uygulamada tedbir talebi kabul edilen tarafın, bu karara karşı itiraz hakkının bulunmadığı gibi doğrudan kanun yoluna başvurma hakkı bulunmadığı da belirtilmektedir⁷⁷. Ancak lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın da kanun yoluna başvurmasında hukuki yararı bulunduğu durumlarda *-itiraz hakkının bulunduğu düşünüyümüz gibi-* kanun yoluna başvurma hakkının bulunduğu⁷⁸ kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Son olarak aleyhine ihtiyati tedbir talebi kabul edilmiş olan taraf, bu karara karşı tüm hukuki çarelere başvurmuş olmasına rağmen gerekçeleri haklı görülmeyle talepleri reddedilmiş olabilir. Bu halde normal koşullarda davada verilen nihai hükmün doğurduğu kesin hüküm etkisi oluşmasa da ihtiyati tedbir kararlarına özgü sınırlı bir kesinlikten söz

⁷⁶ Külfet kavramı hakkında geniş bilgi için ayrıca bkz. Necip KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/Hüseyin HATEMİ/Rona SEROZAN/Abdülkadir ARPACI, Borçlar Hukuk Genel Bölüm, C.:1, S.basidan tıpkı 6.bası, İstanbul, 2014, s. 32; Fikret EREN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15.Baskı, Ankara 2013, s. 45.

⁷⁷ İstanbul BAM. 16.HD. 2017/6521 E. 2018/556 K. 09.03.2018 T.: "... HMK 341/1 uyarınca ihtiyati tedbir talebinin reddi ile ihtiyati tedbir talebinin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek karara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir..." , <https://www.kazanci.com.tr>, (E.T.: 14.07.2023).

⁷⁸ Bu noktada YARDIM, benzer olarak ihtiyati haciz talebi kabul edilen alacaklının, teminat miktarı ve türü ile sınırlı olmak kaydıyla istinaf kanun yoluna başvurmakta hukuki yararının bulunduğunu belirtmektedir: YARDIM, s. 220.

edilebileceğini daha önce de belirtmiştik. Bu durum, aleyhine ihtiyati tedbir talebi kabul edilen tarafın tamamen savunmasız kaldığı anlamına gelmez. Şüphesiz kanun koyucu da bu durumu öngördüğünden, HMK m. 395 ve m. 396'da yer alan hukuki çareleri düzenlemiştir.

C. Bölge Adliye Mahkemesinden Tedbir Talep Edilmesi ve Bu Kararların Denetimi

1. İstinaf Merciidenden İhtiyati Tedbir Talep Edilebilir Mi?

İhtiyati tedbir talep etme ihtiyacı ilk derece yargılaması öncesinde veya esnasında ortaya çıkabileceği gibi şüphesiz kanun yolu aşamasında da ortaya çıkabilir. Bu durumda kanun yolu aşamasında ihtiyati tedbir talep edilemeyeceğinin kabulü, hak arama özgürlüğüne ve adil yargılama hakkına aykırılık teşkil edebilir. Zira geçici hukuki koruma tedbirleri, ilk derece yargılamasında olduğu gibi istinafın da tamamlayıcısı ve yardımcıdır⁷⁹.

Öğretide bir görüş, daha önce yerel mahkeme düzeyinde yapılan yargılama esnasında ortaya çıkmamış bir ihtiyacın sonrasında istinaf incelemesi aşamasında ortaya çıkmış olabileceğini, özellikle yerel mahkeme kararını müteakip taraflardan birinin dava konusuyla ilgili özel bir çabaya girmesi halinde, aleyhine özel çabaya girilen tarafın ihtiyati tedbir talep etmekte somut bir hukuki yararının bulunabileceğini, daha önce yerel mahkeme aşamasında tedbir talep edilmemiş⁸⁰ olmasının herhangi bir öneminin bulunmadığını tüm bu nedenlerle istinaf aşamasında ihtiyati tedbir talep edilebileceğini belirtmektedir⁸¹. Yine aynı

⁷⁹ AKKAYA, İstinaf, s. 343.

⁸⁰ Aciliyet arz eden bir tehlikenin ortaya çıkmış olmasına karşın uzunca bir süre tehlikeye kayıtsız kalınması halinde, bu tehlikenin artık tedbir sebebi olmaktan çıkacağı, bu nedenle bizzat talep sahibince yürütülen tedbir sebebine dayalı olarak uzun süre sonra ihtiyati tedbir talep edilemeyeceği yönünde bkz. Evrim ERİŞİR, <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7090771146492534784/>, (E.T.: 15.08.2023), (Linkedin) aynı yönde bir karşı oy gerekçesi için bkz. İstanbul BAM. 12.HD. 2017/623 E. 2017/606 K. 04.12.2017 T., <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T.: 15.08.2023).

⁸¹ KURU, Hukuk Muhakemeleri Usulü, s. 4321; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2261 vd.; Muhammet ÖZEKES, "İstinaf İncelemesi Sonunda Verilecek Kararlar", MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, (MİHBİR), s. 107; UMAR, s. 1137,1138; Selçuk ÖZTEK, Türk Medeni Yargılama

görüş HMK m. 357'yi işaret ederek kanun koyucunun istinaf aşamasında yapılamayacak işlemleri sınırlı sayım ilkesi ile kaleme aldığını, ilgili maddede istinaf aşamasında tedbir talebini engelleyen bir düzenleme bulunmadığını, bu nedenle HMK m. 360 dikkate alınarak istinaf⁸² aşamasında tedbir talep edilebileceğini ve tedbir kararı verilebileceğini savunmaktadır⁸³. Ayrıca yine aynı görüş, yerel mahkeme düzeyinde talep kabul görmemiş olup bu karar kesinleşmiş olsa dahi durum ve şartların değişmesi halinde istinaf aşamasında veya istinafa başvuru dilekçesiyle birlikte yeniden tedbir talep edilmesinde hukuki yarar bulunan durumların ortaya çıkabileceğini, bu hallerde de tekrar tedbir talep edilebileceğini isabetle belirtmektedir⁸⁴. Aynı yönde başka bir görüş Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde, yerel mahkeme kararlarına karşı sadece temyiz yolunun öngörüldüğü, temyiz incelemesinin salt hukuka uygunluk denetimiyle sınırlı olduğu bu nedenle eski kanun döneminde temyiz mercilerince ihtiyati tedbir kararı verilemediği ancak HMK

Hukukunda İstinaf ve Temyiz, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, (Temyiz), s. 145-146; AKKAYA, İstinaf, s. 343 vd.; SİMİL, s. 182-183; YARDIM, s. 238; Levent BÖRÜ, "Görevsiz Mahkemece Verilen İhtiyati Tedbir Kararının Menfaati İhlal Edilen Üçüncü Kişi Tarafından İtirazı Durumunda Aynı Görevsiz Mahkemece Kaldırılıp Kaldırılmayacağı Üzerine Değerlendirmeler", Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK'e Armağan, Filiz Kitabevi, C.I, İstanbul 2022, s. 704, dn. 10.

⁸² İstinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesince verilebilecek kararlar ve tartışmalar hakkında ayrıca bkz. SUNGURTEKİN-ÖZKAN, s. 361-362; AKİL, İstinaf, s. 319 vd.; AKKAYA, İstinaf, s. 313 vd.; Nevzat BOZTAŞ, Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf, İstanbul 2020, s. 215 vd.; Hakan PEKANITEZ, "Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Temyiz Kanun Yolunda Yargısal Denetiminin Sınırı Maddi ve Hukuki Denetim", Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları, Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu 20-21 Nisan 2017, Ankara 2018, s. 217 vd. (Denetim); Muhammet ÖZEKES, "İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar", Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-XV, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İstinaf, Ankara 2018, s. 85 vd. (Kararlar); Selçuk ÖZTEK, "Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf Kanun Yolu, Amacı ve Felsefesi", Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları, Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu 20-21 Nisan 2017, Ankara 2018, (Hukuki Denetimin Sınırları), s. 171 vd. (İstinaf); Sema TAŞPINAR-AYVAZ, "İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları", Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı, İzmir 2007, s. 151 vd. (Temyiz); Varol KARAASLAN, "HMK m. 353/1-a Üzerine Bir İnceleme", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/378937>, (E.T.: 21.05.2022), s. 219 vd. (İnceleme); Varol KARAASLAN, "Kanun Yolları Sistemine Eleştirel Bir Bakış", MİHDİR, C. 2, S. 43, Y. 2019, s. 441 vd. (Kanun Yolları); Melis TAŞPOLAT-TUĞSAVUL, "İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar", <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-134-1742>, (E.T.: 21.05.2022), s. 330 vd.

⁸³ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2470; ÖZEKES, Sorularla, s. 84; UMAR, s. 1138; AKKAYA, İstinaf, s. 344; KONURALP, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 237-238; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 705; aksi yönde bkz. ÖZDEMİR, s. 112, 114-115.

⁸⁴ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2262, 2490; SİMİL, s. 184-185.

döneminde ise istinaf kanun yolu temyizden farklı bir yapıda olduğu için, istinaf mercilerince ihtiyati tedbir kararı verilebileceğini belirtmektedir⁸⁵. Biz de tarafın tedbir talep etmekte hukuki yararının bulunduğu tüm durumlarda istinaf merciinden ihtiyati tedbir talep edilebilmesinin ve istinaf merciince tedbir talepleri hakkında karar verilebilmesinin pek tabii olduğu kanaatindeyiz.

Uygulamada bazı bölge adliye mahkemeleri HMK m. 390 karşısında istinaf merciinin asıl mahkeme olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığını, istinaf merciince istinaf sebepleriyle sınırlı bir şekilde inceleme ve değerlendirme yapılmasının gerektiğini, HMK m. 360'ın da bunlara cevaz vermediğini belirtilerek, ihtiyati tedbir taleplerinin reddine karar verebilmektedir⁸⁶.

2. İstinaf Merciiinden Tedbir Talep Edilmesi Halinde Karar Vermekle Görevli Mahkeme

Esasa ilişkin yargılamayı sürdüren yerel mahkeme usul veya esasa ilişkin bir karar vererek dosyadan el çeker ve davaya gören mahkeme sıfatını yitirir. Bu nedenle bu aşamadan sonra tarafların ihtiyati tedbir talep etmesi halinde bu taleple ilgili karar verme yetkisi kural olarak istinaf merciine ait olmalıdır⁸⁷. Nitekim öğretide bir görüş; davanın bölge adliye mahkemesinde görülmesi esnasında davanın açıldığı ilk derece mahkemesinden veya dava açılmadan önce esas hakkındaki görevli ve yetkili

⁸⁵ YILMAZ, Himaye, s. 876; Ejder YILMAZ, "İstinaf Kavramı", <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/persembe-konferanslari-yayinlari/perskonfyfn6.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (İstinaf), s. 209-210; AKKAYA, İstinaf, s. 343.

⁸⁶ İstanbul BAM. 15.HD 2017/98 E. 2017/89 K. 28.02.2017 T.: "... HMK'nın 341/1 maddesinde ise ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiş olup, buna göre ilk derece mahkemesinde verilecek bir kısım kararlar hakkında Bölge Adliye Mahkemesi'nde istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmesine rağmen, ihtiyati haciz kararının doğrudan Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilebileceğine ilişkin hüküm bulunmadığı, kaldı ki, yerel mahkemelerden verilen kararlara dayalı olarak her zaman yerel mahkemelerden ihtiyati haciz talep edilmesi de mümkün olduğundan davacı vekilinin ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir talebinin de reddi gerekmiştir... ", <https://www.sinerjimevzuat.com>, (E.T.: 14.07.2023).

⁸⁷ KURU, Hukuk Muhakemeleri Usulü, s. 4321; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2261 vd.; UMAR, s. 1137,1138; AKKAYA, İstinaf, s. 343 vd.; SİMLİ, s. 182-183, 185-186.

başka bir ilk derece mahkemesinden ihtiyati tedbir talebinde bulunulmayacağını, aksinin kabulü halinde geçici hukuki koruma yargılamasına hâkim olan ivedilik ilkesine aykırı davranılmış olunacağını, ayrıca verilebilecek çelişkili kararların da yargıya güvenin azalmasına, mahkemeler arasında yetki sorunu yaşanmasına sebebiyet vereceğini isabetle ifade etmektedir⁸⁸.

Bu noktada yerel mahkemenin esasa ilişkin karar vermesinin ardından ve fakat dosyanın henüz istinaf merciine intikal etmediği süreçte, tedbir talebi hakkında karar vermeye yetkili mahkeme öğretide tartışmalıdır. Bir görüş; bu noktada kanun boşluğu olduğunu, esasa ilişkin yargılama sonucu verilen karara karşı kanun yolu denetimine başvurulmuş ve fakat dosya fiziken henüz görevli mahkemeye intikal etmemişse tedbir talebiyle ilgili kararı esas hakkında karar veren yerel mahkemenin vermesi gerektiğini; ayrıca esasa ilişkin dosya görevli mahkemeye gönderilmişse oluşturulacak “*Dublör Dosya*” üzerinden yine esasa ilişkin yargılamayı gerçekleştiren yerel mahkemece inceleme yapılarak bir karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir⁸⁹. Diğer bir görüş; yerel mahkeme dosyaya ilişkin nihai kararını vererek dosyadan el çektikten sonra ancak henüz istinaf kanun yoluna başvurulmadan önce veya başvurulup da dosyanın henüz bölge adliye mahkemesine ulaşmadığı esnada, görevli mahkemenin henüz bölge adliye mahkemesi haline gelmediği bu nedenle ihtiyati tedbir talep edilebilecek mahkemenin, kararı veren yerel mahkeme olduğunu savunmaktadır⁹⁰. Başka bir görüşe göre ise yerel mahkemece karar verilmesi ve bu kararın tebliğ edilmesinin ardından yerel mahkemece dosyadan el çekilmiş olduğundan bu aşamada davaya bakmakla görevli mahkeme sıfatı ancak istinaf mercii sıfatıyla bölge adliye mahkemesindedir. Bu nedenle taraflarca henüz istinaf yoluna başvurulmamış olursa dahi ihtiyati tedbir talepleri bölge adliye mahkemesine

⁸⁸ AKKAYA, İstinaf, s. 344.

⁸⁹ YILMAZ, Şerh, s. 5281; İstinaf mercilerinin göreve başlamasından önceki dönemde için de aynı yönde bkz.: Ejder YILMAZ, “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Verme Yetkisi”, MİHDER, C. 5, S. 13, 2009, (El Çeken), s. 219-220.

⁹⁰ ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2470.

yöneltmeli ve burada karara bağlanmalıdır⁹¹. Bu bağlamda yine son görüşü savunan yazarlardan *SİMİL*, yerel mahkemenin esasa ilişkin verdiği karara karşı henüz istinaf başvurusu yapılmadan bölge adliye mahkemesinden tedbir talep edilmesi ve bu talebin bölge adliye mahkemesince kabul görmesi halinde; tedbir talep eden tarafın tamamlayıcı merasim olarak yerel mahkemenin esasa ilişkin kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurması gerektiğini aksi halde tamamlayıcı merasim gerçekleşmemiş olacağından tedbir kararının kendiliğinden ortadan kalkacağını belirtmektedir⁹².

Kanaatimizce dosyanın esasına ilişkin yerel mahkemece bir karara varılmasının ardından istinaf kanun yolu denetimine başvurulmuş ve dosya en azından UYAP sistemi üzerinden istinaf merciine tevdi edilmiş ise tedbir talepleri hakkında istinaf merciinin karar vermesi amaca daha uygundur. Ancak istinaf kanun yolu denetimine başvurulmuş olmasına karşın dosya en azından elektronik ortamda dahi istinaf merciine tevdi edilmemiş ise istinaf merciinden tedbir talebi hakkında ivedi bir şekilde karar vermesini beklemek, tedbire ihtiyaç duyan tarafın menfaatler dengesine uygun bir çözüm değildir. Ayrıca uygulamada yerel mahkemece gerekçeli kararın yazılması ve dosyanın taraflarca istinaf edilerek bölge adliye mahkemesine ulaştırılması -*kısa kararın taraflara tefhimi, gerekçeli kararın yazılarak taraflara tebliğ edilmesi, istinaf kanun yoluna başvurma süresi, istinaf başvurularına karşı cevap verme hakkı ve elektronik tebligat hükümleri de dikkate alındığında*- süreci aylarca temadi gösterebilmektedir. O halde burada asıl kurala bir istisna tanınarak dosyanın elektronik ortamda istinaf merciine kadar geçecek süreçte talep edilen tedbirler ile ilgili dosyanın esas hakkında karar veren mahkemece bir karar verilebilmesinin önü açılmalıdır. Her ne kadar yerel mahkeme dosya ile ilgili karar vererek dosyadan el çekmişse de gerekçeli karar yazılana ve istinaf denetimine intikal edilene kadar geçecek süreçte, dosyanın esasına vakıf olan hâkim, vereceği kararın infaz kabiliyetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için talep edilen tedbirler ile ilgili en etkili incelemeyi gerçekleştirebilecek, böylelikle tedbir yargılamasının ihtiyacı duyduğu ivedilik

⁹¹ UMAR, s. 1138; AKKAYA, İstinaf, s. 344; SİMİL, s. 186.

⁹² SİMİL, s. 187.

de sağlanabilecektir. Ancak bu durumda tedbir talebiyle ilgili henüz bir karar verilmeden önce dosya bölge adliye mahkemesine intikal etmiş ise dosyanın bölge adliye mahkemesine gönderilmesine karar verilmelidir⁹³.

Diğer ihtimalde yerel mahkemece verilen karar, istinaf kanun yoluna taşınmamış veya niteliği itibariyle taşınamayan bir karar olabilir. Bu durumda ihtiyati tedbir *-genel kural olan HMK m. 390/1 uyarınca-* esas hakkında görevli olacak yerel mahkemeden talep edilmelidir. Ayrıca yerel mahkemenin kesin olmayan bir karar hakkında yanlışlıkla kesin olarak karar vermesi ve bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunu da reddetmesi üzerine HMK m. 346/2 uyarınca karar süresi içerisinde istinaf kanun yoluna taşınırsa tedbir talepleriyle ilgili karar verecek mahkeme hususunda yukarıdaki görüşlerimizi tekrar etmekteyiz.

3. İstinaf Mercii Tarafından Verilen Tedbire İlişkin Kararların Denetimi

İstinaf denetimi esnasında ortaya çıkan tedbir ihtiyaçları hakkında bölge adliye mahkemeleri tarafından tedbir kararı verilebileceğinin kabulü halinde bu kararların temyiz denetiminin mümkün olup olmadığı hususu tartışmalıdır⁹⁴. HMK m. 341/1-b, 362/1-f, 391/3 ve 394/5 hükümleri bir arada değerlendirildiğinde, pozitif hukukumuz bakımından tedbir talepleri hakkında verilen kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı sonucu çıkarılabilmektedir. Ancak ihtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağını yeknesak bir biçimde kabul etmek bazı ihtimallerde ihtiyati tedbir kararlarının denetimsiz kalmasına sebebiyet verebilecektir. Bu noktada öğretide bir görüş tedbir kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağını

⁹³ Nitekim benzer olarak HMK m.394/2 hükmüne 7251 sayılı Kanun ile eklenen cümlelerin daha geniş anlaşılmaya uygun olduğu, başka bir mahkemeye tedbir hakkında itiraz edilse dahi itiraz hakkındaki kararın esasa bakan mahkemece verileceği şeklinde anlaşılması gerektiği ve HMK m. 20 uyarınca itirazın yapıldığı mahkeme tarafından davanın esasını görece mahkemeye gönderilmesi gerektiği yönünde bkz. Ali Cem BUDAK/Varol KARAASLAN, 7251 Sayılı Kanunla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20205.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (7251), s. 44.

⁹⁴ ÖZTEK, Temyiz, s. 146-147; SİMİL, s. 181; YARDIM, s. 240.

savunmaktadır⁹⁵. Öğretide başka bir görüş, tedbir kararının ilk kez ve doğrudan istinaf mercince verilmesi halinde Yargıtay'ın bir nevi istinaf incelemesi yapar gibi bu kararları inceleyebilmesi gerektiğini, aksi halde istinaf aşamasında verilen geçici hukuki koruma kararlarına karşı denetim yolunun kapatılmasının düzenlemenin amacına aykırılık teşkil edeceğini belirtmiştir⁹⁶. Diğer bir görüş ise HMK'nın tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvurma imkanını getirdiği, yine aynı kanunun ihtiyati tedbire ilişkin düzenlemeleri dikkate alındığında kanun koyucunun ihtiyati tedbirler konusunda mutlaka bir denetim mekanizması kontrolünün sağlanmasını amaçladığını, bu nedenle bölge adliye mahkemesince *-tedbir taleplerine ilişkin yerel mahkemeye verilen kararlar üzerine yaptığı istinaf incelemesi sonucu verdiği kararlar haricinde-* verilecek kararlara karşı denetim yolunun açık olması gerektiğini belirtmektedir. Aynı görüş HMK m. 391 ve m. 394'te yer alan "*kanun yolu*" terimlerinin bilinçli bir tercihin ürünü olduğunu, Yargıtay'ın ilk derece sıfatıyla yargılama yaptığı dosyalarda verilen kararlara karşı dahi temyiz yolunun açık olduğunu (*örneğin HMK m. 47*), ayrıca bölge adliye mahkemelerinin toplu mahkeme ve üst derece mahkemesi olması nedeniyle verdiği kararların kesin olması gerektiği savunulabilirse de asliye ticaret mahkemelerinin de verdiği bazı kararların heyet halinde olduğunu, bu nedenle kararın heyet tarafından verilmesinin kanun yolu denetimine engel olmayacağını belirtmiştir⁹⁷.

Biz de son görüşe katılmaktayız. Yerel mahkemeden tedbir talep edilmesi ve bu talebin reddedilmesi halinde bu kararların denetimi amacıyla bölge adliye mahkemesince yapılan incelemede ilk kez tedbir karar

⁹⁵ KURU, El Kitabı, s. 1368, dn. 163; ÖZEKES, Pekcanitez Usul, s. 2263; ÖZEKES, MİHBİR, s. 106-107; AKKAYA, İstinaf, s. 343 vd.; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 609, 641, 712; KARSLI, s. 735; BOZTAŞ, s. 260; TAŞPOLAT-TUĞSAVUL, s. 351; Murat YAVAŞ, "Bölge Adliye Mahkemesinin Göreve Başlamasından Sonra Medeni Usul Hukukunda Temyiz", MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, s. 247; ÖZDEMİR, s. 124; YARDIM, s. 241-242; Yarg. 19.HD. 2018/680 E. 2018/980 K. 27.02.2018 T.; Yarg. 11.HD. 2018/1042 E. 2018/2297 K. 02.04.2018 T. Yarg. HGK. 2017/89 E. 2018/125 K. 07.02.2018 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (E.T.: 21.05.2022).

⁹⁶ ÖZTEK, Temyiz, s. 147-148, 152; aynı yönde bkz. Muhammet ÖZEKES, 100 Soruda Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz, Yetkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3.Bası, Ankara 2016, (Yeni Kanun Yolu Sistemi), s. 110; KURT-KONCA/DAMAR, s. 206

⁹⁷ SİMİL, s. 188-190; AKKAYA, İstinaf, s. 114.

verilmesi halinde bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı kanaatindeyiz. Zira burada bölge adliye mahkemesince yapılacak istinaf incelemesi, tedbir talebinin denetimine ilişkindir. Bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yaptığı haller ile esasa veya usule ilişkin yerel mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması halinde bölge adliye mahkemelerinin istinaf mercii sıfatıyla yargılama yaptığı esnada doğrudan bölge adliye mahkemesinden tedbir talep edilen hallerde ise durum daha farklı olmalıdır. Zira bu iki ihtimalde de ihtiyati tedbir hakkında daha önce verilmiş herhangi bir karar bulunmadığından bölge adliye mahkemesince tedbir hususunda herhangi bir denetim yapılması söz konusu değildir. Bilakis bu iki ihtimalde de bölge adliye mahkemesi tedbir talebiyle ilgili ilk kez kendisi karar vermektedir. Bu noktada bölge adliye mahkemelerince verilen bu kararlara karşı herhangi bir kanun yolu denetiminin söz konusu olmadığını belirtmek duruma göre hem tedbir talep edenin hem aleyhine tedbir talep edilenin hukuki dinlenilme hakkını ihlal eder. O halde bu kararların denetiminin sağlanabilmesi açısından kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceğinin kabulü, adil yargılanma hakkı ilkesi gereği elzemdir. Nitekim HMK m. 393/5'te, kanun yoluna başvurulması halinde dosyanın "*ilgili mahkemeye*" gönderileceği belirtilmektedir. Buradaki "*ilgili mahkeme*" teriminin kullanımı kanaatimizce bilinçli bir tercihin ürünü olup tedbir talepleri ile ilgili denetim mekanizmasını gerçekleştirilebilecek "*ilgili mahkeme*" temyiz mercii sıfatıyla Yargıtay'dır.

4. İstinaf Merciiince Tedbir Talebinin Reddi Halinde Bu Kararların Denetimi

Yerel mahkeme düzeyinde esasa ilişkin yargılamanın sona ermesinin ardından yargılamanın üst denetim mercii olan bölge adliye mahkemesinde devam etmesi durumunda olması gereken hukuk açısından bölge adliye mahkemesinden ihtiyati tedbir talep edilebileceğini, burada bölge adliye mahkemesi tarafından ihtiyati tedbire ilişkin verilen kararların herhangi bir denetim kararı olmadığını, o halde bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilmesi gerektiğini aksi taktirde kararların denetimsiz kalabileceğini, kanun koyucunun tedbir talepleri

hakkında verilen kararların denetimsiz kalmamasını arzuladığını bir önceki başlıklarda belirtmiştik.

İstinaf merciinden ihtiyati tedbir talep edilmesi halinde bölge adliye mahkemesince çeşitli sebeplerle tedbir talebinin reddine karar verilebilir. Bu durumda tedbir talep eden taraf, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurabilir. Temyiz denetimini gerçekleştiren Yargıtay iki şekilde karar verebilir. İlk bölge adliye mahkemesinin kararını yerinde bulan Yargıtay, kararı onayarak temyiz talebinin reddine karar verebilir. Bu durumda Yargıtay tarafından verilen karar kesindir. Zira artık tedbir taleplerine ilişkin iki dereceli yargılama sağlanmış, karar denetim mekanizmasından geçmiştir.

Yargıtay tarafından yapılan inceleme sonucunda bölge adliye mahkemesinin kararı yerinde görülmebilir. Bu halde Yargıtay, yaptığı denetimin niteliği gereği kararı bozarak bölge adliye mahkemesine geri gönderecek, kendisi bizzat karar veremeyecektir. Normal koşullarda bölge adliye mahkemesi bozma kararına karşı HMK m. 373/5 uyarınca direnme yetkisini haizdir. Ancak bu durumda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na kadar uzayabilecek bir süreç yaşanacağından tedbir yargılamalarının ihtiyaç duyduğu ivedilik sağlanamayacaktır. O halde burada asla bir istisna tanınmalı; bu duruma özgü olarak ivediliğin sağlanabilmesi amacıyla Yargıtay tarafından verilen bozma kararlarına karşı bölge adliye mahkemesinin direnme yetkisinin bulunmadığı, bu kararların *-kural olarak-* kesin olduğu kabul edilmelidir. Bozma kararı üzerine bölge adliye mahkemesince tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi gerekecektir. Bölge adliye mahkemesi bu ihtimalde iki şekilde kabul kararı verebilir. İlk ihtimalde aleyhine tedbir talep edilenin yüzüne karşı tedbir talebi kabul edilirse bu karar kesindir.

Yukarıda asıl ilkedden ayrıldığımız noktada Yargıtay kararının kural olarak kesin olması gerektiğini belirtmekle bunun bir istisnası olduğuna işaret etmiştik. Bu istisna Yargıtay'ın bozma kararı üzerine bölge adliye mahkemesince aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi halidir. Şüphesiz burada aleyhine

yokluğunda tedbir kararı verilen tarafa itiraz hakkı tanınmalıdır. Zira burada ilk etapta yerel mahkemenin esasa ilişkin yargılama yürütmesi, bu kararın istinaf edilmesi üzerine dosyanın istinaf merciine intikal etmesi, ilk kez istinaf merciinden ihtiyati tedbir talep edilmesi ve bu talebin reddedilmesi; sonrasında Yargıtay tarafından istinaf merciinin tedbire ilişkin red kararının bozulması, bunun üzerine bölge adliye mahkemesince yoklukta kabul kararı verilmesine kadar geçecek süreçte, aleyhine tedbir talep edilenin hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle Yargıtay'ın bozma kararı üzerine istinaf merciince yoklukta kabul kararı verilmesine özgü olarak bu kararlara karşı itiraz edilebileceğinin kabulü hakkaniyet gereğidir. Genel kabul uyarınca itiraz yatay yönlü bir denetim mekanizması olduğundan Yargıtay'ın bozma kararı üzerine bölge adliye mahkemesinin yoklukta tedbir talebinin kabulü kararına karşı bölge adliye mahkemesine itiraz edilebileceği düşünülebilir. Ancak bozma kararı üzerine gelişen hukuki süreçler düşünüldüğünde, bölge adliye mahkemesi ilk etapta tedbir talebini kabul etmemiş ve daha sonra bozma üzerine *-bu duruma özgü olarak-* direnme yetkisi bulunmadığı için tedbiri kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle aslında bu karar kâğıt üstünde bölge adliye mahkemesinin kararı gibi gözükse de aslında Yargıtay'ın kararıdır. Bu durum da göstermektedir ki bölge adliye mahkemesinin farazi iradesi hiçbir koşulda tedbiri kabul etmek yönünde oluşmamıştır. Bu nedenle itirazların bölge adliye mahkemesine yapılması gerektiğinin kabulü halinde çoğu durumda itiraz bölge adliye mahkemesince haklı görülecek ve tedbir kararının kaldırılmasına karar verilecektir. O halde Yargıtay kararına karşı *-bu duruma özgü olarak-* direnme yetkisini haiz olmayan bölge adliye mahkemesinin, itiraz üzerine tedbiri kaldırmasıyla birlikte gizli direnme yetkisi ortaya çıkacaktır ki bu durum mahkemelerin çelişkili karar vermelerine neden olacak, neticeten hukuki güvenliği ve hukuka olan inancı temelden sarsacaktır. Ezcümle Yargıtay'ın bozma kararı üzerine bölge adliye mahkemesince aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda verilen tedbir kararına karşı itirazların, tedbir talebini kabul iradesinin kâğıt üstünde olmasa da gerçek sahibi olan Yargıtay'ın ilgili dairesine yapılması gerektiği kanaatindeyiz. İtiraz üzerine verilen kararlar ise bu noktadan sonra kesin olmalıdır.

5. İstinaf Merciiince Tedbir Talebinin Kabulü Halinde Bu Kararların Denetimi

Olması gereken hukuk açısından yapılan değerlendirme uyarınca istinaf merciiince tedbir talebi iki şekilde kabul edilmiş olabilir. İlk ihtimal, aleyhine tedbir talep edilenin bizzat yüzüne karşı ihtiyati tedbir talebinin kabul edilmesidir. Bu noktada yüzüne karşı aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın başvurabileceği tek seçenek temyiz kanun yoludur. Yargıtay'ın temyiz denetiminin ardından verilecek karar kesin olmalı ve bölge adliye mahkemesi bu karara karşı direnememelidir. Zira ancak bu şekilde hem tedbir kararı denetimsiz kalmamış hem de tedbir yargılamasının ihtiyacı duyduğu ivedilik sağlanmış olur.

İkinci ihtimalde istinaf mercii, aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar vermiş olabilir. Bu durumda yokluğunda aleyhine tedbir kararı verilen tarafın, hukuki dinlenilme hakkı gereği bu karara karşı itiraz etme hakkı bulunmalıdır⁹⁸. İtiraz üzerine bölge adliye mahkemesi itirazı haklı görerek tedbir kararını değiştirir veya kaldırır ise ihtiyati tedbir talep eden taraf bu kararı temyiz denetimine taşıyabilmelidir. Aksine bölge adliye mahkemesince itiraz yerinde görülmez ise aleyhine tedbir kararı verilmiş olan taraf bu kararı temyiz denetimine taşıyabilmelidir. Burada temyiz merciiince vereceği kararlar kesin olmalı ve bölge adliye mahkemesi bu karara karşı direnememelidir.

Başka bir ihtimalde mahkemece itiraz üzerine daha önce verilmiş olan karar kaldırılmamakla birlikte talep edenin aleyhine değiştirilmiş ise (*örneğin teminatın miktarının artırılması*) bu durumda tedbir talebi kabul edilen taraf temyiz kanun yoluna başvurabilmelidir. Ayrıca mahkemece yapılan bu değişikliğe rağmen yine de aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın talebi karşılanmamış olabilir. Bu durumda, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf da bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurabilmelidir. Tüm bu ihtimallerde itiraz sonucu bölge adliye mahkemesince verilen kararlara karşı yapılan temyiz başvuruları üzerine

⁹⁸ YARDIM, s. 237.

Yargıtay tarafından verilecek kararlar kesin olmalı ve bölge adliye mahkemesi bu karara karşı direnememelidir. Yine istinaf merciince lehine tedbir kararı verilen fakat tedbir talebi tam olarak menfaatine uygun olmayan tarafın da hem itiraz hakkının hem de *-itiraz ile eksikliklerin giderilemeyeceği hallerde-* temyiz hakkının bulunduğu kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

6. Bölge Adliye Mahkemesinin İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Yargılama Yaptığı Hallerde Verilen Kararların Denetimi

Bölge adliye mahkemelerinin örneğin hakem kararlarının iptali davalarında olduğu gibi ilk derece sıfatıyla yargılama yaptığı haller de bulunmaktadır. Bu hallerde de HMK m. 389 vd. hükümleri uyarınca gerek dava açılmadan önce gerek dava açıldığı esnada ihtiyati tedbir talebinde bulunulabilir⁹⁹. Öğretide bölge adliye mahkemelerinin ilk derece sıfatıyla vermiş olduğu ihtiyati tedbirin reddi veya kabulüne ilişkin kararlarına karşı, HMK m. 391 ve m. 394'te yer alan düzenlemeler uyarınca, hukuki çarelere ve kanun yoluna başvurulabilme hususunda görüş birliği yoktur. Nitekim bir görüşe göre istinaf mercii tarafından verilen ihtiyati tedbirin kabulü veya reddine ilişkin kararlara karşı, HMK m. 362 uyarınca itiraz ve kanun yolu denetiminin açık olmadığı belirtilmektedir¹⁰⁰. Diğer bir görüşe göre HMK m. 362/1-f hükmü kanun yoluna başvurulmasına engel değildir¹⁰¹.

Kanaatimizce bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla görev yaptıkları yargılamalarda verilen tedbir kararlarına karşı taraflar çeşitli hukuki çarelere ve kanun yoluna başvurabilmelidir. Zira burada önemli olan yargılamayı yapan makamın ismi değil yargılamayı hangi sıfatla yürüttüğüdür. Bu nedenle yargılamayı yapan makamın isminin farklı olması, tarafların başvurabileceği hukuki çarelere hanel getirmemelidir. Hal böyle iken yerel mahkemelerin ilk derece mahkemesi

⁹⁹ SİMİL, s. 174.

¹⁰⁰ Ömer Uğur GENÇCAN, 696 Sayılı KHK Dahil Son Mevzuata Göre Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulaması, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, (KHK), s. 322.

¹⁰¹ SİMİL, s. 174.

sıfatıyla yürüttüğü yargılamalarda verdiği tedbir kararlarına karşı kabul edilen denetimi imkanlarının, bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürüttüğü yargılamalarda da geçerli olması gerektiği, ancak bu şekilde iki dereceli denetimin ve hukuki güvenliğin sağlanabileceği görüşündeyiz.

Bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yaparken aleyhine tedbir kararı talep edilenin yokluğunda tedbir kararı verilirse aleyhine tedbir kararı verilen tarafın karara itiraz hakkı ve temyiz kanun yoluna başvurma hakkının bulunduğu kabulü, hukuki dinlenilme hakkının bir gereğidir. Diğer ihtimalde aleyhine tedbir kararı talep edilenin yüzüne karşı tedbir kararı verilirse yine temyiz yoluna başvurabilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Başka bir durumda tedbir talep edenin bu talebi reddedilirse bu karara karşı da temyiz kanun yoluna başvurulabilmelidir. Son olarak şunu da belirtmeliyiz ki *-daha önce itiraz ve istinaf kısmında detaylıca değindiğimiz üzere-* tedbir talebi kabul edilen tarafın da itiraz ve temyiz yolunu işletebilmek açısından korunması gereken, mevcut ve güncel hukuki yararının bulunduğu durumlarda, itiraz etme ve kanun yoluna başvurabilme hakkının bulunması gerektiği kanaatindeyiz.

SONUÇ

1. Hukuki yararı bulunan hallere özgü olarak lehine tedbir kararı verilen tarafa da ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz hakkı tanınmalıdır.

2. İhtiyati tedbir talebinin yerel mahkemece reddedilmesi üzerine kanun yoluna başvurulabilir. Bu halde istinaf mercii, koşulları varsa tedbir talebi hakkında bizzat kabul kararı verebilir. Bu karar verilirken aleyhine tedbir kararı verilen taraf dinlenmemişse itiraz hakkı tanınmalıdır. İtiraz, her durumda kararı veren istinaf merciiine yapılmalıdır.

3. İhtiyati tedbir talebinin yerel mahkemece reddedilmesi üzerine istinaf kanun yoluna başvurulduğunda, bölge adliye mahkemesinin yerel mahkeme kararının kaldırılarak dosyanın ilgili yerel mahkemeye

gönderilmesine karar verebilme yetkisi bulunmaktadır. Ancak bölge adliye mahkemesinin dosyayı geri gönderme yetkisi tedbir yargulamalarının ihtiyaç duyduğu ivedilik göz önünde bulundurularak sınırlı olarak kullanılmalıdır. Zira bu noktada önemli olan husus tedbir talebiyle ilgili bir karara varılabilmesi için gerekli ve yeterli olan yaklaşık ispat faaliyetinin yerine getirilip getirilmemesidir.

4. Yokluğunda aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf kural olarak itiraz yoluna başvurmaksızın hükmü doğrudan kanun yolu denetimine taşıyamayacağı kabul edilmektedir. Ancak hukuki yararının bulunduğu durumlarda bu tarafa, hükmü doğrudan kanun yoluna taşıma hakkı tanınmalıdır. Zira itiraz bir külfet değil haktır. Eğer yapılacak savunmaların itiraz kapsamında değerlendirilemeyeceği açıksa bu karara karşı itiraz etmeksizin kanun yoluna başvurma hakkının bulunduğu kabul edilmelidir.

5. İhtiyati tedbir talep etme ihtiyacı ilk derece yargılaması öncesinde veya esnasında ortaya çıkabileceği gibi kanun yolu aşamasında da ortaya çıkabilir. Bu nedenle şartları oluşmuşsa istinaf merciinden de tedbir talep edilebilir.

6. İstinaf merciinden ihtiyati tedbir talep edilmesi halinde tedbir talepleri hakkında karar verme yetkisi kural olarak istinaf merciine ait olmalıdır. Ancak istinaf kanun yolu denetimine başvurulmuş olmasına karşın dosya en azından elektronik ortamda dahi istinaf merciine tevdi edilmemiş ise bu süreçte talep edilen tedbirler ile ilgili dosyanın esası hakkında karar veren mahkemece bir karar verilebileceği kabul edilmelidir.

7. İstinaf denetimi esnasında ortaya çıkan tedbir ihtiyaçları hakkında bölge adliye mahkemeleri tarafından tedbir kararı verilebileceğinin kabulü halinde bu kararların temyiz denetiminin mümkün olmadığı öğretide ağırlıklı görüş olarak savunulmaktadır. Ancak bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yaptığı haller ile bölge adliye mahkemelerinin istinaf merci sıfatıyla yargılama yap-

tığı esnada doğrudan bölge adliye mahkemesinden tedbir talep edilen hallerde, ihtiyati tedbir hakkında daha önce verilmiş herhangi bir karar bulunmadığından bölge adliye mahkemesince tedbir hususunda herhangi bir denetim yapılması söz konusu değildir. Bu noktada bölge adliye mahkemelerince verilen bu kararlara karşı herhangi bir kanun yolu denetiminin söz konusu olmadığını kabul etmek tarafların hukuki dinlenilme hakkını ihlal eder ve tedbir kararlarının denetimsizliğine yol açar. O halde bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvuru hakkının bulunduğu kabul edilmelidir.

8. İstinaf merciinden ihtiyati tedbirin kanuni şartları yerine getirilmeksizin tedbir talep edilmesi halinde bölge adliye mahkemesince tedbir talebinin reddine karar verilebilir. Bu durumda tedbir talep eden taraf, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurabilir. Temyiz denetimini gerçekleştiren Yargıtay kararı onayarak temyiz talebinin reddine karar verebilir. Bu karar kesindir zira bu ihtimalde tedbir talebi denetim mekanizmasından geçmiştir. Temyiz denetimini gerçekleştiren Yargıtay bölge adliye mahkemesinin red kararını doğru bulmayarak kararı bozup geri gönderebilir. Bu kararların da kural olarak kesin olması gerektiği ve tedbir yargılamalarına özgü olarak bölge adliye mahkemesinin direnme yetkisinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Bozma sonrası bölge adliye mahkemesi aleyhine tedbir talep edilenin yüzüne karşı tedbir talebi kabul kararı verirse, bu karar kesindir. Ancak bozma sonrası aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda tedbir talebi kabul edilirse, bu karara karşı itiraz hakkı tanınmalıdır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Burada *-gizli direnme kararlarının ortaya çıkmaması adına-* itirazlar bozma kararı veren Yargıtay'ın ilgili dairesine yapılmalıdır.

9. İstinaf merciinden ihtiyati tedbirin kanuni şartları yerine getirilerek tedbir talep edilmesi halinde bölge adliye mahkemesince tedbir talebinin kabulüne iki şekilde karar verilebilir. Aleyhine tedbir talep edilenin bizzat yüzüne karşı kabul kararı verilirse bu karar temyiz denetimine tabidir. Yargıtay'ın bu konuda vereceği kararlar kesin olmalı ve bölge adliye mahkemesinin bu konuda verilen karara karşı direnme yetkisi bulunmamalıdır. Aleyhine tedbir talep edilenin yokluğunda kabul kararı

verilirse öncelikle aleyhine tedbir talep edilenin itiraz hakkının bulunduğu kabul edilmelidir. Ardından itiraz üzerine bölge adliye mahkemesince verilen karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilmelidir. Yine burada da Yargıtay'ın bu konuda vereceği kararlar olmalı ve bölge adliye mahkemesinin bu konuda verilen karara karşı direnme yetkisi bulunmamalıdır.

10. Bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yaptıkları durumlarda verilen tedbir kararlarına karşı taraflar çeşitli hukuki çarelere ve kanun yoluna başvurabilmelidir. Zira burada önemli olan yargılamayı yapan makamın ismi değil yargılamayı hangi sıfatla yürüttüğüdür. Hal böyle iken yerel mahkemelerin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürüttüğü yargılamalarda verdiği tedbir kararlarına karşı kabul edilen denetimi imkanlarının, bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürüttüğü yargılamalarda da geçerli olması gerektiği, ancak bu şekilde iki dereceli denetimin ve hukuki güvenliğin sağlanabileceği görüşünderiz.

KAYNAKÇA

AKİL, Cenk. İstinaf Kavramı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, (İstinaf).

AKİL, Cenk. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398107>, (E.T.: 21.05.2022), (Tazminat).

AKİL, Cenk. "22.07.2020 Kabul Tarihli ve 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İstinafa İlişkin Olarak Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1500397>, (E.T.21.05.2022), (7251).

AKKAN, Mine. "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353/1-a-3 Hükümü Kapsamında Verilen Bölge Adliye Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi", MİHDER, 2019, C. 15, S. 44, (Değerlendirme).

AKKAN, Mine. "Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma", LEGAL Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C:3, S:6, 2007, (Hukuki Koruma).

AKKAN, Mine. Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekcanitez Usul).

AKKAYA, Tolga. Medeni Usul Hukukunda İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, (İstinaf).

AKKAYA, Tolga. "İstinaf İncelemesi Sonunda İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi", MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, (MİHBİR).

ALANGOYA Yavuz, Kâmil **YILDIRIM** ve Nevhis **DEREN-YIL-**

DIRIM, Medeni Usul Hukuku Esasları, Beta Yayınları, 7.Baskı, İstanbul 2009.

ARSLAN, Ramazan. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler”, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/dergiler/dosya/57/ozel_sayi.pdf, (E.T.: 21.05.2022).

ARSLAN, Ramazan, Ejder **YILMAZ**, Sema **TAŞPINAR-AYVAZ** ve Emel **HANAĞASI**, Medeni Usul Hukuku, 8. Bası, Ankara 2022.

ATALI, Murat, İbrahim **ERMENEK** ve Ersin **ERDOĞAN**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2021.

ATALI, Murat. Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekcanitez Usul).

BAŞÖZEN, Ahmet. “Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK Işığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu”, Prof. Dr. Ejder **YILMAZ**’a Armağan, Yetkin Yayınları, C.1, Ankara 2014.

BORAN-GÜNEYSU, Nilüfer. Medeni Usul Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

BOZTAŞ, Nevzat. Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf, İstanbul 2020.

BÖRÜ, Levent. “Görevsiz Mahkemece Verilen İhtiyati Tedbir Kararının Menfaati İhlal Edilen Üçüncü Kişi Tarafından İtirazı Durumunda Aynı Görevsiz Mahkemece Kaldırılıp Kaldırılmayacağı Üzerine Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Selçuk **ÖZTEK**’e Armağan, Filiz Kitabevi, C.I, İstanbul 2022.

BUDAK, Ali Cem ve Tülay **ÖZER**, Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.

BUDAK, Ali Cem ve Varol **KARAASLAN**, Medenî Usul Hukuku, Filiz Kitabevi, 5. Bası, Ankara 2021, (Usul).

BUDAK, Ali Cem ve Varol **KARAASLAN**, 7251 Sayılı Kanunla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20205.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (7251).

ÇİFTÇİ, Pınar ve Doğuş **TAYLAN-TÜRKEKEL**, “İşyeri Kira Sözleşmeleri Açısından Aşırı İfa Güçlüğüne Dayalı Uyarlama Davalarında Düzenleyici Amaçlı İhtiyati Tedbirler”, (Ed. Muhammet ÖZEKES), Onikilevha, İstanbul 2020.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15.Baskı, Ankara 2013.

ERİŞİR, Evrim. Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, Onikilevha, İstanbul 2013, (Tedbir).

ERİŞİR, Evrim. <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7090771146492534784/>, (E.T.: 15.08.2023), (Linkedin).

GENÇCAN, Ömer Uğur. 696 Sayılı KHK Dahil Son Mevzuata Göre Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulaması, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, (KHK).

GENÇCAN, Ömer Uğur. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, (Yorum).

GÖKSU, Mustafa. “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756073>, (E.T.: 21.05.2022).

GÖRGÜN, Şanal, Levent **BÖRÜ**, Barış **TORAMAN** ve Mehmet **KODAKOĞLU**, Medenî Usûl Hukuku, 9. Bası, Ankara 2020.

HANAĞASI, Emel. Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Ankara 2016.

KARADEMİR, Dilek. “İhtiyati Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1 E. 2014/1 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı”, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0020371&lng=1>, (E.T.: 21.05.2022).

KARSLI, Abdürrahim. Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2020.

KARAASLAN, Varol. Medeni Usul Hukukunda Hakimın Davayı Aydınlatma Ödevi, Seçkin Yayınları, Ankara 2013, (Aydınlatma).

KARAASLAN, Varol. “HMK m. 353/1-a Üzerine Bir İnceleme”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/378937>, (E.T.: 21.05.2022), (İnceleme).

KARAASLAN, Varol. “Kanun Yolları Sistemine Eleştirel Bir Bakış”, MİHDER, C. 2, S. 43, Y. 2019, (Kanun Yolları).

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Hüseyin **HATEMİ**, Rona **SEROZAN** ve Abdülkadir **ARPACI**, Borçlar Hukuk Genel Bölüm, C.:1, 5.basıdan tıpkı 6.bası, İstanbul 2014.

KONURALP, Cengiz Serhat. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97835>, (E.T.: 21.05.2022), (Hukuk Muhakemeleri Kanunu).

KONURALP, Cengiz Serhat. İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler, Onikilevha, İstanbul 2013, (İcra ve İflas).

KORKMAZ, Ramazan. Medeni Usul Hukuku Açısında Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru, Onikilevha, Güncellenmiş 2.Baskı, İstanbul 2017, (Bireysel Başvuru).

KORKMAZ, Ramazan. Haksız İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Hacizden Kaynaklanan Tazminat Davası, Onikilevha, İstanbul 2020, (Tazminat).

KORKMAZ, Ramazan. Haksız İhtiyati Tedbirden Kaynaklanan Tazminat Davasının Normatif Zarar Teorisi Bağlamında Değerlendirilmesi, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/51788/642013>, (E.T.: 21.05.2022), (Normatif).

KURT-KONCA, Nesibe ve Ceren **DAMAR**, “İş Yargısında İstinaf Kanun Yolu”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-125-1588>, (E.T.: 21.05.2022).

KURU, Baki. Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.: IV, 6.Baskı, İstanbul 2001, (Hukuk Muhakemeleri Usulü).

KURU, Baki. İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Legal Yayınevi, İstanbul 2016, (İstinaf).

KURU, Baki ve Burak **AYDIN**, Medenî Usul Hukuku El Kitabı C.: II, Ankara 2020, (El Kitabı).

KURU, Baki ve Burak **AYDIN**, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Ankara 2020, (Ders Kitabı).

MUŞUL, Timuçin. İcra ve İflas Hukuku, C.: II, Adalet Yayınevi, 5.Baskı, Ankara 2013, (İcra ve İflas).

MUŞUL, Timuçin. Medeni Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 3.Baskı, Ankara 2012, (Medeni Usul).

ÖZDEMİR, Mehmet. Geçici Hukuki Korumalar, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.

ÖZEKES, Muhammet. “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46865/587648>, (E.T.: 21.05.2022), (Fikir ve Sanat Eserleri).

ÖZEKES, Muhammet. İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayınları, Ankara 1999, (İhtiyati Haciz).

ÖZEKES, Muhammet. “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-XV, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İstinaf, Ankara 2018, (Kararlar).

ÖZEKES, Muhammet. “İstinaf İncelemesi Sonunda Verilecek Kararlar”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018, (MİHBİR).

ÖZEKES, Muhammet. Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2017, (Pekcanıtez Usul).

ÖZEKES, Muhammet. Sorularla Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi, TBB, Ankara 2008, (Sorularla).

ÖZEKES, Muhammet. 100 Soruda Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz, Yetkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3.Bası, Ankara 2016, (Yeni Kanun Yolu Sistemi).

ÖZEKES, Muhammet. “Medeni Usul Hukukunda Yok Hüküm ve Etkisiz Hüküm”, <http://ozekesseven.com/wp-content/uploads/2020/01/1-Medeni-Usul-Hukukunda-Yok-Hüküm-ve-Etkisiz-Hüküm.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (Yok Hüküm).

ÖZEKES, Muhammet ve Nilüfer **BORAN-GÜNEYSU**, Deliller ve Hüküm Eksikliği Yönünden İstinaf İncelemesi ve Kararı (HMK m. 353/1-a-6), Onikilevha, İstanbul 2021.

ÖZEKES, Muhammet ve Evrim **ERİŞİR**, “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”, <http://ozekesseven.com/wp-content/uploads/2020/01/14-Konusu-Para-Alacağı-Olan-Geçici-Hukuki-Korumaların-Karşılaştırılması-ve-Değerlendirilmesi.pdf>, (E.T.: 21.05.2022).

ÖZTEK, Selçuk. Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, (Temyiz).

ÖZTEK, Selçuk. “Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf Kanun Yolu, Amacı ve Felsefesi”, Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları, Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu 20-21 Nisan 2017, Ankara 2018, (Hukuki Denetimin Sınırları).

ÖZTEK, Selçuk. “İsviçre Medeni Usul Kanununun İhtiyati Tedbirler Konusundaki Düzenlemesine Genel Bir Bakış”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/619882>, (E.T.: 21.05.2022), (İsviçre).

ÖZTEK, Selçuk, Sema **TAŞPINAR-AYVAZ** ve Serdar **KALE**, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi’ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-149-1924>, (E.T.: 21.05.2022), (Değerlendirme).

PEKCANITEZ, Hakan. “Hukuki Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan, İzmir 2000, (Hukuki Dinlenilme Hakkı).

PEKCANITEZ, Hakan. “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Temyiz Kanun Yolunda Yargısal Denetiminin Sınırı Maddi ve Hukukî Denetim”, Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları, Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu 20-21 Nisan 2017, Ankara 2018, (Denetim).

PEKCANITEZ, Hakan ve Cemil **SİMİL**. İcra – İflas Hukukunda Şikâyet, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz **ATALAY** ve Muhammet **ÖZEKES**. Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Onikilevha, 10.Bası, İstanbul 2022.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz **ATALAY** ve Muhammet **ÖZEKES**. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair 7251 Sayılı Kanun Hakkında Değerlendirme”, [http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-150-1938#:~:text=7251%20sayılı%20Kanun%271a1%20Hukuk,zorunlu%20ara-%20buluculuğun%20kabul%20edilmesidir,\(E.T.:21.05.2022\),\(7251\).](http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-150-1938#:~:text=7251%20sayılı%20Kanun%271a1%20Hukuk,zorunlu%20ara-%20buluculuğun%20kabul%20edilmesidir,(E.T.:21.05.2022),(7251).)

POSTACIOĞLU, İlhan. Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garanti Matbaası, İstanbul 1975.

POSTACIOĞLU, İlhan E. ve Sümer **ALTAY**. Medeni Usul Hukuku Dersleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.

SARISÖZEN, Serhat. “İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46919/588506>, (E.T.: 21.05.2022).

SİMİL, Cemil. “Bölge Adliye Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Verebilmesi ve Kararın Denetimi”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1478100>, (E.T.: 21.05.2022).

SUNGURTEKİN-ÖZKAN, Meral. Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013.

TANRIVER, Süha. “Hukuk Yargısı Bağlamında Etkin Hukuki Korumanın Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine Bazı Düşünceler”, Makalelerim III, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.

TAŞPINAR-AYVAZ, Sema. “İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları”, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı, İzmir 2007, (Temyiz).

TAŞPINAR-AYVAZ, Sema. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, (Uygulama).

TAŞPOLAT-TUĞSAVUL, Melis. “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-134-1742>, (E.T.: 21.05.2022).

ULUKAPI, Ömer. Medeni Usul Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2015.

UMAR, Bilge. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2014.

ÜSTÜNDAĞ, Saim. İhtiyatî Tedbirler, İstanbul 1981.

YARDIM, Ertan. İcra ve İflas Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararına Karşı Başvuru Yolları, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

YAVAŞ, Murat. “Bölge Adliye Mahkemesinin Göreve Başlamasından Sonra Medeni Usul Hukukunda Temyiz”, MİHBİR 15. Antalya Toplantısı, 6-7 Ekim 2017, Ankara 2018.

YILMAZ, Ejder. “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Verme Yetkisi”, MİHDER, C. 5, S. 13, 2009, (El Çeken).

YILMAZ, Ejder. “İstinaf Kavramı”, <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/persembe-konferanslari-yayinlari/perskonfyyn6.pdf>, (E.T.: 21.05.2022), (İstinaf).

YILMAZ, Ejder. Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri C. 1, Ankara 2001, (Himaye).

YILMAZ, Ejder. Hukuk Rehberi, C.: II, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, (Rehber).

YILMAZ, Ejder. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, Genişletilmiş 4.Baskı, Ankara 2021, (Şerh).

YILMAZ, Ejder. “Usul Ekonomisi”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42946/519788>, (E.T.: 21.05.2022), (Usul Ekonomisi).

YILMAZ, Ejder. “Hukuk Davalarında Yasa Yollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1988-19881-1091>, (E.T.: 21.05.2022), (Yerindelik).